

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

SAAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Rotterdam-Centrum

05/12/2019
jaargang 98

nr **10**

Van 1925 tot 1968 wordt de gemeente van Rotterdam-Centrum in het diakenambt gediend door A. van Bochove. Daarnaast is hij meer dan veertig jaar docent aan de Theologische School. In die hoedanigheid kan ds. J. Mijnders hem zich later nog goed herinneren: 'De bekende uitdrukking 'een vaderlijke vriend' maar ook 'een vriendelijke vader' is op hem zeker van toepassing. Daarnaast was hij tevens een man met gezag. (...) Ik zou hem niet

kunnen en durven vergelijken met Apollos uit Handelingen 18, maar ik heb toch zonder enige mensenverheerlijking wel vrijmoedigheid om van hem te zeggen wat de kanttekenaar van Apollos zegt: 'Zeer ervaren in de Schriften en bekwaam om dezelve uit te leggen'. Liefde tot zijn grote Onderwijzer, het graven in de goudmijn van Gods Woord en het Schrift met Schrift vergelijken, dreef hem om daarvan iets aan zijn 'jongens' mee te mogen geven'.

Licht in de duisternis

‘Wat is Uw Naam, opdat wij U vereren, wanneer Uw woord zal komen?’ Manóach spreekt tot de Engel des Heeren. De gezegende Middelaar des verbonds openbaart Zich in deze gedaante. De Middelaar Die komen zal om een volk op de aarde te verlossen dat zichzelf, door wederbarende genade, zal leren kennen als vloekwaardig.

Daarna baarde deze vrouw een zoon en zij noemde zijn naam Simson.

Richteren 13:24a

Van die vloekwaardigheid hebben Manóach en zijn vrouw mogen leren op de school van vrije genade in de duistere richterentijd. De kinderen Israëls doen kwaad in de ogen des Heeren en de Heere levert Zijn verbondsvolk over in de handen van de Filistijnen. Deze willen, als middel in de hand van de vorst der duisternis, Israël onderdrukken, verdrukken en uiteindelijk verpulveren. Het is de strijd tussen het vrouwenzaad en het slangenzaad.

Voor een overblijfsel naar het verkiezend welbehagen Gods, waaronder Manóach en zijn vrouw, weegt het welverdiende oordeel dat gekomen is op het hart en worden zielenvragen gewerkt in het licht van de eeuwigheid. Als het volk van Israël wordt uitgeroerd, zal het onmogelijk zijn dat de Messias op de aarde komen zal, om te zoeken en zalig te maken wat verloren was. Geliefde lezer, kent u iets van deze gestalte? Heeft u uw vloekwaardigheid in het licht van Gods deugden al eens ingeleefd en is uw bidvertrek een verzamelplaats van de tranen die u schreit? Als het vrijmachtige en eenzijdige Godswerk wordt gewerkt in het hart van een menskind, begint het gewicht van het Goddelijk recht te wegen in de diepten der ellende. Dat is een plaats waar een mens zichzelf niet wil en kan brengen, maar welgelukzalig een volk dat die lessen mag leren door het licht van de Heilige Geest. Is er dan nog hoop en verwachting?

ds. M.T. Al-Chalabi,
Brakel

Weg van het wonder

Manóach en zijn vrouw moeten samen belijden: ‘Uit ons worde geen vrucht meer in der eeuwigheid’. Maar God werkt in de weg van het wonder. Hij verkondigt vrede aan de vrouw van Manóach: ‘Zie, gij zult zwanger worden en een zoon baren’. Die zoon zal Israël verlossen, maar in die zoon ligt grond voor de komst van de Zoon. Manóach is er werkzaam mee en heeft zicht op de Engel des Heeren. ‘En de Engel des HEEREN zeide tot hem: Waarom vraagt gij dus naar Mijn Naam? Die is toch wonderlijk’. Christus is een grote verborgenheid. Van nature begeert een mens Hem niet en hongerende en dorstige zielen naar de gerechtigheid zijn in eigen beleving een eeuwigheid bij Hem vandaan, omdat ze te doen hebben met een toornend God, Die een verterend vuur is buiten Hem. Zijn Naam is hen te wonderlijk. Dan moeten Manóach en zijn vrouw gaan leren dat ze het niet kunnen doen met de ontvangen weldaden Gods. Zelfs met de belofte kunnen ze het niet doen, daar deze wacht op de vervulling op Gods tijd. Zo is er een bekommerd volk op de aarde dat kan roemen in vrije gunst, maar het met al de verkregen weldaden niet kan doen. Ze gaan met een hemelhoge schuld over de aarde en kunnen zichzelf niet verlossen. Ze weten dat de beloften Gods de uitverkorenen gelden, maar ze kunnen zich daarbij niet rekenen. Maar Gods beloften missen nooit hun vervulling.

Gang van de Borg

Manóach en zijn vrouw zien toe hoe de gang van de Borg wordt getekend op het offeraltaar. Dit noodzakelijke van Zijn priesterlijke bediening is de grootste verborgenheid als het gaat over de Persoon des Middelaars. Een volkomen Offer sluit immers alles van de mens uit. Nog meer mogen Manóach en Zijn vrouw buigen als zij de vlam des vuurs hebben zien opklimmen naar de hemel, met daarin de opklimmende Engel des Heeren. Waar de vrouw van Manóach al eerder met een geloofsoog heeft mogen blikken op de Engel des Heeren en Zijn bedekkende gerechtigheid valt dit hemelse geschenk nu ook haar man ten dele. Toch vervult het hem met schrik, want hij gaat belijden: ‘Wij zullen zekerlijk sterven, omdat wij

In dit nummer

4 Commentaar:
Als hij dat houdt
naar Uw Woord

8 Wenen
en juichen

24 Zien van de
Onzienlijke

2	Licht in de duisternis
3	Het zien op Jezus in Zijn leven [48]
5	Moeders in Christus [1]
6	De Heilige Doop [5]
7	Al deze woorden [48]
9	Lezen en laten lezen [4]
10	150 jaar Philpot [1]
11	150 jaar Philpot [2]
12	Momenten in de Christenreis [13]
13	De hoofdredacteur [5]
14	In goede orde: Kerkelijke grenzen
15	Een dringende oproep bij jouw beroepskeuze
16	Boekennieuws
17	Kerknieuws
17	Berichten
18	Kerkdiensten
23	Jeugdrubriek

Het zien op Jezus in Zijn leven [48]

God gezien hebben'. De bedekkende gerechtigheid, gewerkt door Gods Geest, is genoegzaam van Gods kant, maar zonder een geloofsoog in de dadelijkheid kan Gods kind het er niet mee doen. De verder geleide vrouw mag haar man echter vertroosten.

'Daarna baarde deze vrouw een zoon'. Deze vrouw was oud en onvruchtbaar. De barensweeën duren lang, zijn pijnlijk, maar ook zo noodzakelijk. Dat weet deze vrouw, die geen vreemde is van geestelijke barensweeën. De belofte is waar geworden en het geloof was bij tijden in oefening, maar nu mag er een aanschouwen zijn. 'En zij noemde zijn naam Simson'. Simson betekent 'zonnetje'. In de duistere richterentijd gaat een zonnetje schijnen. Dit zonnetje zal Israël verlossen uit de handen van de Midianieten. Dat verlossingswerk is gegrond in Gods welbehagen van eeuwigheid, in de voorzegging, in de belofte, in de wonderlijke zwangerschap, in de geboorte en zal verder worden waargemaakt. Simson wordt echter niet geboren in een beestenstal en kan Manóach en zijn vrouw niet verlossen van de schuld waaronder zij gebukt gaan. Toch ligt voor hen in deze verlosser de ruimte waardoor de Verlosser zal komen.

Zon der gerechtigheid

God zal aan Zijn verbond gedenken. De Middelaar zal komen! Dan zal er geen sprake zijn van een zonnetje, maar zal de Zon der gerechtigheid opgaan. Die alleen zal gerechtigheid aan kunnen brengen om Manóach en zijn vrouw volkomen te verlossen en Gods beeld te herstellen. Wat een gelukkig volk, dat in een weg van recht wordt uitgedreven naar die Zon der gerechtigheid. Om dan Zijn heerlijkheid, schoonheid en algoegzaamheid te aanschouwen. Dat zijn inleidingen in het hemelleven waar het volle licht van de Zon zal schijnen. Daar zal alles juichen tot de eer van Zijn grote Naam.

Bekommerde ziel: Hongert en dorst u naar Zijn gerechtigheid? En kunt er maar niet komen? Vraag dan om verdere ontdekking, ontleding en ontgronding. Want Gods Woord is waar: 'Het volk dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen!'

Isaac Ambrosius

HOOFDSTUK 5

5. Van het geloven in Jezus in dit opzicht

Laat ons in Jezus geloven, zoals Hij het grote werk van onze zaligheid op Zich heeft genomen. Vele zielen staan van verre en durven geen bijzondere toe-eigening voor zichzelf te maken van Christus en Zijn leven; maar hierin bestaat de rechte eigenschap van het geloof, dat het alles toepast en tot zijn nuttigheid gebruikt wat Christus is en wat Hij gedaan heeft. Al zou ik alles overwegen wat Christus gedurende Zijn leven gedaan heeft, en de invloeiing van Zijn werken over al degenen die de Zijnen zijn, wat mag mij dat baten, zolang ik niet geloof dat ik in al deze dingen een eigen deel heb?

Och, ik durf niet te geloven, roept menig bedroefde ziel. Is het wel te geloven dat Jezus Christus, de Zone Gods, het afschijnsel van Zijns Vaders heerlijkheid, het uitgedrukte Beeld van Zijns Vaders Persoon, voor mij mens zou zijn geworden? Is het wel te geloven dat Hij voor mijn ziel zulk een leven op aarde zou geleefd hebben, zijnde gedoopt, verzocht, Zichzelf vertoonende hebbende in de gedaante van mensen, de kopers en verkopers uit Zijn tempel gegeseld, overal het Evangelie van het Koninkrijk gepredikt heeft, wonderen onder de mensen gedaan heeft, Zijn apostelen uitgezonden heeft met bevel om te prediken, om de zondaars te nodigen, en met één woord: om te verkondigen de rechtvaardigheid van Zijn natuur en van Zijn leven; en nog duizendmaal meer dan dit alles?

O, wie ben ik, of wat is mijns vaders huis, indien God mij een jaar in de hemel zou laten leven? Het zou een oneindige goedertierenheid zijn. Maar dat de God des hemels zoveel jaren op aarde wilde leven, en dat Hij Zich al die tijd wilde bezighouden met waken, vasten, bidden, prediken, om mijnentwil! O diepte, ik kan dit niet geloven! Lieve ziel, wees niet ongelovig, maar gelovig. Ik weet dat het een harde en zware zaak is, maar om een bevende ziel te helpen, zal ik dezelve eerst besturen en dan bemoedigen.

Vooreerst aangaande de besturing:

1. Het geloof moet rechtuit tot Christus gaan.
2. Het geloof moet tot Christus gaan als tot God in het vlees.
3. Het geloof moet tot Christus als God in het vlees gaan, geworden onder de wet: 'God heeft Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet' (Gal. 4:4).
4. Het geloof, gaande tot Christus als God in het vlees en als geworden onder de wet, moet voornamelijk zien op het einde en de bedoeling van Christus, als zijnde God in het vlees en als voldoende aan de wet.

Wat aangaat de moedgevingen om zielen zover te brengen dat ze in Christus geloven, overdenk:

1. De volheid van dit voorwerp.
2. De uitnemendheid en heerlijkheid van dit voorwerp.
3. De bekwaamheid van dit voorwerp: Christus' leven en de kracht ervan zijn zeer bekwaam voor onze staat.

(wordt vervolgd)

Uit: "Het zien op Jezus" Isaac Ambrosius (uitg. Den Hertog).

Als hij dat houdt naar Uw Woord

Veel jongeren zijn te typeren als schakelaars.

Hoe staat het er bij met onze jongeren? De afgelopen jaren heeft het Hoornbeekcollege door een lectoraat tot tweemaal toe een uitgebreid onderzoek laten verrichten. De eerste keer onder leiding van dr. W. Fieret, de tweede keer onder leiding van drs. N. van Steensel.

C.S.L. Janse,
Apeldoorn

De resultaten daarvan vielen niet mee. Ook al gaat het om jongeren die op een reformatorische school zitten. De meesten zijn te typeren als schakelaars. Zondags gaan ze met hun ouders naar de kerk - hopelijk twee keer - maar op zaterdagavond genieten ze van een uitbundig uitgaansleven. Ook al zal een aantal van hen toegeven dat zo'n combinatie toch eigenlijk niet kan, voor de meesten is het geen groot probleem. Het is hun keuze en daar moet een ander zich niet mee bemoeien.

Grenzen

Nu zijn de jeugdijaren altijd wel een periode geweest van het opzoeken van de grenzen en het overschrijden daarvan. 'Gedenk niet de zonden mijner jonkheid' (Ps. 25:7), zo bad David. En Job sprak van 'de misdaden mijner jonkheid' (Job 13:26).

De huidige refojongeren groeien echter op in een maatschappij waarin de vroegere christelijke kaders verdwenen zijn. In een maatschappij waarin met God en Zijn geboden geen rekening meer wordt gehouden. In een cultuur die sterk de nadruk legt op de eigen keuze, het volop genieten van

het leven en het gaan voor je eigen geluk. Ook kerkelijk meelevende jongeren nemen daar gemakkelijk wat van mee. Vaak moeten ze constateren dat hun ouders daar evenzeer door beïnvloed zijn. Meer dan de helft van de Hoornbeekstudenten bekijkt wekelijks speelfilms, zo bleek uit onderzoek. Dat is niet niks. In feite komt het er op neer dat ze zich voortdurend vermaken met de zonden van anderen. Onmiskenbaar beïnvloedt dat heel je gedachtewereld en de waarden en normen die je zelf hanteert. Bioscoopbezoek werd vanouds in de gereformeerde gezindte afgewezen. Vroeger tot in de Gereformeerde Kerken toe. De bezwaren die al in de oudchristelijke kerk tegen het toneel werden aangevoerd, gelden ook voor de speelfilm. Maar door allerlei technologische ontwikkelingen kunnen we nu de bioscoop in huis halen. Dat gebeurt dan ook massaal. Een verschuiving met ingrijpende consequenties.

Zuiver houden

'Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Als hij dat houdt naar Uw Woord' (Ps. 119:9). In kerk, school en gezin zal van-

uit dat Woord gesproken moeten worden. Ouderen en jongeren zullen hun levensgedrag daaraan moeten toetsen. Dan kan er niet meer zoveel mee door. Dan moeten er keuzes gemaakt worden.

In een liberaal opvoedingsmodel gaat het er vooral om dat jongeren uit de veelheid van alternatieven die zich voordoen, hun eigen keuzes maken. Het is immers hun leven. Opvoeders hebben slechts tot taak hen daarbij te begeleiden.

In een Bijbels opvoedingsmodel gaat het er niet allereerst om om een eigen, authentieke keuze te maken, maar om een goede keuze te maken. Ja, om dé goede keuze te maken. Daar is een wonder voor nodig. Het werk van Gods Geest is onmisbaar om in de weg van de waarachtige bekering gebracht te worden tot een waar geloof. Bij al het hedendaagse spreken over geloofsopvoeding zullen we dat fundamentele gegeven niet uit het oog mogen verliezen. Ook van verbondskinderen, van jongeren die opgroeien op het erf van het verbond, geldt dat zij van nature vijanden van het Kruis van Christus zijn. Dat gegeven is, als het goed is, ook bepalend voor de identiteit van het reformatorisch onderwijs.

Tegelijkertijd geldt dat God wil werken in de weg der middelen. Vandaar ook de aansporingen aan de ouders die we in de Bijbel vinden. 'Gij zult ze uw kinderen inscherpen' (Deut. 6:7). Ook de school heeft daarbij een belangrijke taak.

Buitenwereld

Naarmate kinderen ouder worden, komen ze meer in aanraking met de buitenwereld. Een buitenwereld die veelal andere gedragsnormen hanteert en andere opvattingen heeft dan thuis en in de kerk. Hetzij volstrekt onchristelijke of anderszins wel geloofsopvattingen die duidelijk afwijken van de Bijbelse leer.

Die contacten zijn onvermijdelijk. 'Want anders zoudt gij uit de wereld moeten gaan' (1 Kor. 5:10), zo lezen we in de eerste Korinthebrief. Contact met andersdenkenden stimuleert volgens de scheidende lector Van Steensel tot nadenken. 'Door je eigen overtuiging uit te leggen, overtuig je ook jezelf.'

Dat zal in een aantal gevallen zo zijn, maar daarbij moeten we niet vergeten dat intensieve contacten met andersdenkenden, jonge mensen ook gemakkelijk doen vervreemden van de kerkelijke kring waarin ze opgegroeid zijn. Dat is de maatschappelijke werkelijkheid en vanuit de Bijbel gezien behoeft ons dat niet te verbazen.

Eva's advents- verwachting

Genesis 4:25

De Heere is een Waarmaker van Zijn eigen woord. Wanneer Hij een belofte schenkt aan Zijn volk, zal Hij die op Zijn tijd en wijze vervullen. Dat gaat echter altijd anders dan we verwachten. Hoe nodig is het dat de Heere Zelf licht over en onderwijs in Zijn eigen werk geeft.

ds. C.A. van Dieren,
Rijssen

Dit komt ook duidelijk uit in het leven van moeder Eva. Diep is haar val. Ze heeft Gods gebod verworpen en zich vergrepen aan de verboden vrucht. Terstond valt ze uit de gemeenschap met God en geeft ze zich over aan satan. Samen met Adam vlucht ze van God af, het struikgewas in, om nooit weer te keren.

Wie zal bevatten dat God als Eerste terugkomt, niet om te verderven, maar om het eeuwige genadeverbond te openbaren? Hij spreekt van het Vrouwenzaad, dat het slangenzaad zal overwinnen. In Christus belooft God voor doodschuldigen het leven, voor helwaardigen de zaligheid, voor overtreders een Vervuller van de wet. Wat een onuitsprekelijke vreugde is het voor Adam en Eva dat ze met behoud van Gods deugden nog zalig kunnen worden. Hoe troost deze belofte van God de veroordeelde ziel!

Een man verkregen

En de vervulling? Als Eva haar eerste kind krijgt, denkt ze dat dit de beloofde verlosser is. Verrukt roept ze uit: 'Ik heb een man van de HEERE verkregen'. Maar wat een ontzuivering wordt het. In plaats van een verlosser is haar kind een doodslager. Het is vrucht van haar bestaan, een beeldrager van Adam. Eva komt met haar hoop

Aan de vervulling van Gods beloften zijn altijd smartelijke en ontdekkende wegen verbonden.

beschaamd uit. Zo leert Gods Kerk dat zij alleen maar vruchten des doods voortbrengen. Het loopt voor Gods volk altijd zo anders. Aan de vervulling van Gods beloften zijn altijd smartelijke en ontdekkende wegen verbonden.

Misschien bent u ook wel met Gods beloften in de grootste verwarring gekomen. Gedacht dat God bezig was om ze te vervullen en nu er niets meer van te kunnen bekijken. Hoe nodig is het toch dat de Heere afbrengt van mijn weg en mijn oplossing en plaatsmaakt voor Zijn oplossing. Hij is een Waarmaker van Zijn Woord. Echter, Zijn gedachten zijn hoger dan mijn gedachten.

Vernederd en verwonderd

Na de aangrijpende moord van Kaïn op Abel komt God terug. Hij bezoekt Eva opnieuw met de geboorte van een zoon. Hoe diep vernederd en verwonderd is Eva dat God haar nog bezoekt. Ze zegt: 'Gód heeft mij gezet...!' Hier mag de genade, het geloof weer levend worden. Juist in de

diepte, in de onmogelijkheid, als er niets meer van bezien kan worden, gaat God Zijn belofte bevestigen. Eva verliest zich door het geloof in de Belover en dan wordt te midden van alle onmogelijkheid alles weer waar. Dan hoeft Eva aan de oplossing niets meer te doen.

Is Seth zo'n bijzonder kind? Voor het natuurlijke oog niet, maar het geloofsoog ziet verder. Hij is niet de Beloofde. In zichzelf ligt Seth ook verloren. Toch noemt Eva haar zoon 'plaatsvervanger'. We kunnen deze naam ook lezen als 'spruit, fundament'. Hoewel Seth niet zelf de beloofde Verlosser is, ligt in hem toch de vervulling van de belofte besloten. Het is de goddelijke linie die in Christus' geboorte zijn vervulling zal krijgen. God heeft dit zaad gezet, want met Seth begint de Heere Zijn Kerk op aarde te stichten.

Bij de dood van Abel schijnt het dat de Kerk uitgeroeid is en dat satan overwonnen heeft. Maar bij de geboorte van Seth verstoort God de werken van satan. Kaïns verwachting ligt in de wereld, zijn toekomst is het tijdelijke. Maar Seths verwachting ligt in de goddelijke belofte, zijn toekomst is het eeuwige. Tot wie behoort u?

Fundament voor de Kerk

Zie het onuitsprekelijke wonder, dat God werkt. Hij legt een fundament voor de Kerk. Dat is niet een keuze, geen werk van mensen. Dat is Zijn werk, Zijn overwinning op satan. We zien hier het tegenbeeld van Christus, Die het eeuwige en onwankelbare Fundament van Gods uitverkoren Kerk is. Dat Fundament heeft God Zelf gelegd. Het geestelijke zaad van Christus zal de ware Kerk Gods zijn. Zwak in zichzelf is die Kerk nochtans vast vanwege haar grondslag. Die Kerk wordt wedergeboren in Christus Jezus tot een levende hoop. Heel de wereld, heel satans rijk, mogen zich daartegen verzetten, maar de poorten der hel zullen Zijn gemeente niet overweldigen. In deze Christus is de belofte voor Eva weer levend geworden. Alleen in Hem wordt het uitzien niet beschaamd.

(wordt vervolgd)

Dordt over de doop

Als laatste in deze korte serie over de Heilige Doop willen we luisteren naar onze Dordtse vaders. In het geheel van de Dordtse Leerregels komt dit onderwerp tweemaal uitdrukkelijk voor. In hoofdstuk 1, 17 spreken ze over vroeg-stervende kinderen. En in het Besluit.

v. A.

Kort iets over het eerste. Het staat in het eerste hoofdstuk: 'over de goddelijke verkiezing en verwerping'. De plaats van dit artikel is veelzeggend. Eerst is in artikel 6-14 Gods verkiezing uitvoerig beleden. Daarna is in artikel 15 het besluit van de verwerping evenwichtig verwoord. Dan volgen er drie pastorale artikelen. De herders van Dordt hebben zorg over de gemeente. Juist ná het artikel over de verwerping. Eén van deze drie afsluitende, pastorale artikelen gaat over: 'kinderen, welke God in hun kindsheid uit dit leven wegneemt'. Kindersterfte kwam in die tijd relatief veel voor. Wie dit zelf meemaakt, weet hoe diep het ingrijpt in het hart van een vader en zeker ook van een moeder. Zo'n tere zaak leent zich niet voor grote woorden. In zulke omstandigheden is de kudde niet verlegen om lange, dogmatische algemeenheden. Dat wisten onze Dordtse vaders maar al te goed, herders als ze waren. Vandaar een kort artikel voor deze droeve omstandigheden. De achtergrond is het verwijt van de remonstranten, die zelf alle jongstervende kinderen als vanzelfsprekend voor zalig hielden. Zij verweten echter onze gereformeerde vaders: 'wanneer jullie zo op de

noodzaak van wedergeboorte hameren, moet je consequent zijn, en deze jong gestorven kinderen allemaal naar de hel verwijzen. Want de vruchten van de wedergeboorte zijn niet gebleken, en dus zijn ze eeuwig verloren'.

Tegenover deze lasterlijke redenering belijdt Dordt in dit artikel dat juist het eenzijdige Gods werk en Zijn genadeverbond voor godzalige ouders een aansporing mag zijn, om te hopen op de God des verbonds. Dat Hij geloof kan schenken om te geloven, dat krachtens dit eenzijdige genadewerk Gods de Heere Zich in deze kleinen wil verheerlijken. Ondanks deze kinderen, die van zichzelf in zonden ontvangen en geboren zijn, en dus kinderen des toorns zijn. Ondanks de ouders, die van zichzelf onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Maar wat verkiezende genade nu wil zeggen! Nooit automatisch of vanzelfsprekend, want het wonder van soevereine genade is nooit vanzelfsprekend. Vandaar de oproep aan Gods Kerk om geloof te oefenen op de eenzijdige Verbondsgod in deze droeve omstandigheden. Om te hopen op God, met de dood voor ogen. Om de ogen naar Boven te slaan en alleen maar te hopen op Zijn vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog.

Opdat Immanuël alleen de nooit beschamende hoop zal blijken te zijn.

Wel baten

Een gelijksoortige situatie doet zich voor in het Besluit. Daar komt men nog eens terug op lasteringen van de remonstranten. Lasteringen dus, verkeerde voorstellingen. Acht voorbeelden worden daarvan genoemd. Eén ervan, de laatste, luidt: 'dat vele onnozele kinderkens der gelovigen van de borsten der moeders worden afgerukt, en tiranniglijk in het helse vuur geworpen'.

Je hoort de plastische, bittere voorstelling van zaken: 'Jullie keiharde gereformeerden, jullie gooien de kleinen zo maar in de hel'. Een voorstelling van zaken, 'die de gereformeerde kerken niet alleen niet bekennen, maar ook van ganser harte met verfoeiing verwerpen'.

Dit belijden wij absoluut niet, deze voorstelling van zaken verafschuwen wij zelfs. Wat schrijven ze daar dan tussen als grond van hoop en troost? Het is beslist niet zo dat deze jongstervende kinderen 'noch het bloed van Christus baten kan, noch de Doop, noch het gebed der Kerken bij hun Doop'. Opmerkelijk dat deze drie zaken - Christus' bloed, de Doop en het gebed bij de doop - voor ons Godzalig voorgeslacht zo'n grote troost inhouden.

Ze spreken dus allereerst over het *bloed van Christus*, waardoor ze geheiligd zijn (Hebr. 10:29m). Vervolgens noemen ze de doop zelf. Natuurlijk niet omdat het daardoor wel goed zou zijn met alle gedoopte kinderen, maar omdat het heilig sacrament een genademiddel tot versterking kan en mag zijn van het persoonlijke geloof. Zoals naar deze troost gevraagd wordt in HC 69: 'Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus aan het kruis geschied, u ten goede komt?'

Wanneer er sprake mag zijn van geloofssterking, is er ook versterking van de hoop op God als de God des verbonds. In Zijn trouw en waarheid, van kind tot kind werkend naar Zijn eeuwig welbehagen in Christus Jezus, Die Zijn handen uitstrekt naar de kleinen en hen zegent. 'Zo zijn dan de tekenen niet ijdel, noch ledig, om ons te bedriegen; want Jezus Christus is hun waarheid, zonder Wien zij niet met al zijn zouden...' (NGB 33).

Het sacrament is niet inhoudsloos en zonder nut. En dat geldt ook het *gebed van de Kerk* bij de doop van onze kleinen, onze kinderen die jong moeten sterven. En ook de kinderen die de Heere in het leven spaart. Dat is het derde wat ze noemen.

We horen hier de grote waarde die Dordt hecht aan de kinderdoop en aan de beide gebeden die bij de doopbediening voor onze kleinen worden uitgesproken, namelijk:

- Vóór de doopbediening: '...wij bidden U bij Uw grondeloze barmhartigheid, dat Gij dit kind genadiglijk wilt aanzien, en door uw Heilige Geest Uw Zoon Jezus Christus inlijven...'
- Direct na de doopbediening gaat men opnieuw bidden. Want de Kerk blijft immers bidden voor haar gedoopte nageslacht: 'Wij bidden U ook, door

Hem, Uw lieve Zoon, dat Gij dit kind met Uw Geest altijd wilt regeren...'

Proeft u hoe eerbiedig onze Dordtse vaders omgingen met de doopbediening? Het is geen lege vorm, maar levende inhoud, als genademiddel door de onmisbare werkingen van Immanuels Geest. Zo leefde de kinderdoop voor Dordt. De toen uitgesproken gebeden blijven bij en werken door. Die worden niet vergeten. Integendeel, die worden de Heere eerbiedig voorgehouden. Zelfs bij het ontzielde lichaam van je kind... Maar het mag ook best bij het opgroeien van ons gezonde kind. Of zelfs

bij de droeve levensgang van ons kind. In grondeloze barmhartigheid is immers geen bodem, zo diep. Voor grondeloze barmhartigheid is geen enkele reden in een ouder, integendeel.

De kinderdoop leefde voor Dordt, ook voor ons? Er is zoveel strijd en discussie over verbond en doop, dat we aan de positieve doorleving ervan, zoals de Dordtse synode die praktiseerde, niet meer toe dreigen te komen. Of die misschien zelfs verdacht vinden. Dat zou erg zijn.

(slot)

RUBRIEK AL DEZE WOORDEN [48]

De eis van volmaaktheid

TIEN GEBODEN VOOR ONS

Het schijnt dat de Heidelbergse Catechismus dieper gaat in de uitleg van het tiende gebod dan Westminster. Of zelfs een totaal andere weg inslaat. Maar dat blijkt bij nauwkeurige lezing slechts schijn.

De vorige keer lazen we samen ons Duitse troostboek uit 1563. Zullen we nu de antwoorden uit het Engeland van 1648 eens bekijken? Waarbij je het hopelijk niet erg vindt dat de verwijsteksten erbij afgedrukt staan. Om je in te scherpen dat onze belijdenis alleen maar de Schrift naspreekt. Ook deze uitleg is daarom niet gebonden aan tijd of cultuur. We lezen dus samen de Schrift. Niet slechts in vage *gemeenschap met*, maar in *hartelijke overeenstemming* met de kerk der eeuwen.

Vraag 147: Welke plichten worden geëist in het tiende gebod?

Antwoord: De plichten die in het tiende gebod worden geëist zijn, dat we volkomen tevreden zijn met onze eigen omstandigheden¹ en dat ons hele hart en ziel onze naaste goedgezind is. Daarom moeten al onze innerlijke bewegingen en verlangens er op gericht zijn om het

goede voor onze naaste te zoeken en dat te bevorderen.²

1. Hebr. 13:5; 1 Tim. 6:6.

2. Job 31:29; Rom. 12:15; Ps. 122:7-9; 1 Tim. 1:5; Esth. 10:3; 1 Kor. 13:4-7.

Vraag 148: Welke zonden worden verboden in het tiende gebod?

Antwoord: De zonden die in het tiende gebod worden verboden, zijn het ontevreden zijn met onze bezittingen¹, onze naaste zijn welzijn misgunnen² en benijden³, met alle onredelijke begeerten of verlangens naar iets wat van onze naaste is.⁴

1. 1 Kor. 21:4; Esth. 5:13; 1 Kor. 10:10.

2. Ps. 112:9-10; Neh. 2:10.

3. Gal. 5:26; Jak. 3:14, 16.

4. Rom. 7:7-8; Rom. 13:9; Kol. 3:5; Deut. 5:21.

Op drie uitdrukkingen bij het verwoorden van Gods eis moeten we letten. Dan voelen we de overeenkomst met Heidelberg: '... dat we volkómen tevreden zijn..., dat ons héle hart en ziel..., ál onze innerlijke bewegingen en verlangens erop gericht zijn...'. De eis van de Heere van volmaaktheid, van ons hele hart en van ons gehele innerlijke bestaan, is duidelijk. Daarna is het onderzoek van de verwijsteksten zo nuttig. Om te peilen hoe geestelijk en diep onze vaders leefden bij en uit de Schriften. Want in het laatste gebod komen allerlei lijnen van Gods geopenbaarde wil samen: onze innerlijke verhouding tot God en al Zijn ge-

boden. Want het tiende gebod strekt zich uit tot al de geboden. Ons innerlijk blijkt in ons kijken en verlangen, in ons denken en begeren, voor Gods alwetend aangezicht. Zelfs als het om het huis van onze naaste gaat. Om over zijn vrouw maar te zwijgen. Of noem maar iets anders van onze naaste. Wat valt daar niet onder?

Door middel van het tiende gebod komt openbaar hoe ik sta ten opzichte van Gods wezen en eer. Met een uitstraling naar alle geboden. Waarom zijn we praktisch toch zo gauw klaar met Gods geboden? Waarom spreken we misschien nog wel over Gods recht, maar beléven we zo weinig wat dat precies inhoudt? Als kind van mijn tijd ga ik dan naar niemand wijzen om te beschuldigen. Maar zullen we dan in onze oppervlakkige dagen maar samen diep buigen in schuld en armoede? Wanneer er namelijk meer ontdekking in déze zin was, zou er meer afsnijding zijn; zou er meer honger en dorst naar dé gerechtigheid zijn. Wanneer deze wets-eis meer doorleefd zou worden, zou de mond meer gestopt worden en zouden we met de gehele wereld (heidens en kerkelijk) voor God verdoemelijk zijn. We leven en praten zo oppervlakkig. Wanneer de wet meer functioneerde, zou het Evangelie veel meer uitschitteren in hart en leven.

v. A.

Wenen en juichen

Bij de opening van de Theologische School op 13 januari 1927 was het aan de Boezemsingel een drukte van belang. Vanaf de kansel sprak ds. G.H. Kersten verheugd: 'Trein na trein bracht vele vrienden aan, uit de plaatsen der omgeving zoowel als uit verdere streken. Zelfs den avond tevoren waren reeds enkelen uit Friesland en Overijssel aanwezig. Ge kondt het berekenen: de trein uit het Noorden kwam binnen, een stroom van belangstellende vrienden; een reuzenauto uit Kampen! Tien uur: de Zeeuwen!'

J. van 't Hul,
Lieren

Bij de opening van de nieuwe gebouwen aan de Boezemsingel, vorige week vrijdagochtend, 29 november dus, ging het er bedaarder aan toe. De bijeenkomst was bescheiden, het aantal genodigden beperkt, want de ruimte is kleiner dan toen. Maar de vreugde over wat er tot stand was gekomen, was er niet minder om.

Wenen langs de zomen

's Ochtends 10.00 uur. In de nieuwe kerkzaal heffen de bezoekers Psalm 137:1 aan: 'Wij zaten neer, wij weenden langs de zomen, van Babylons wijd uitgebreide stromen'. Ds. J.J. van Eckeveld, voorzitter van het curatorium, leest Ezra 3: 8-13. Hij spreekt over gemengde gevoelens bij de ingebruikneming van de nieuwe gebouwen. Gemengde gevoelens waren er ook

in Ezra 3. 'Het fundament van de tempel was gelegd. Er was blijdschap, er werd gezongen, maar er was ook een stem des geweens. De ouden hadden heimwee naar vroeger, dat deed hen wenen'. In de nieuwe kerkzaal aan de Boezemsingel gaan de gedachten ook terug naar vroeger. 'Toen zag het hier op zondag zwart van de kerkgangers. De kerk zat stampvol, er waren veel kinderen van God. We mogen het verleden niet idealiseren, maar wat wordt het oude volk van God gemist. Waar mag de genade des ouden tijds toch gebleven zijn? Wie zou niet wenen?' Er is echter een nieuw gebouw verrezen, zei ds. Van Eckeveld. 'De gemeente mag er nog zijn, het Woord mag nog verkondigd worden. Daarom is er ook een stem des gejuichs'. Ds. Van Eckeveld wees naar de tweede

tempel waar Christus heeft gewandeld, waar Hij heeft gepredikt, maar ook heeft geweend over de stad Jeruzalem. 'De heerlijkheid van de tweede tempel was groter dan die van de eerste. De eerste tempel wees heen naar Christus, Die komen zou. De tweede wees op Christus Die gekomen was, Die daar heeft gewandeld. Deze Christus der Schriften leeft, en Hij werkt nog, ook in Nederland, ook in Rotterdam'. De voorzitter van het curatorium sprak de wens uit dat in het nieuwe gebouw de heerlijkheid van Christus zou mogen uitblinken en dat er zondaren werden toegebracht tot de schare die eenmaal zalig wordt. 'Het gaat alles om Hem, om de Koning der koningen. Hoe donker het ook geworden is, Hij zal Zijn bruid hebben. Het gaat heen naar de nieuwe toekomst, waar alle tranen zullen worden gedroogd'.

Kerk en school

Sander Ros van RoosRos Architecten benoemde enkele elementen die vanuit de oude naar de nieuwe kerk waren meegenomen, zoals de kansel, de doopvont, een kerkbank en het grote ronde raam in de gevel, daterend uit 1901. Ds. P. Mulder, rector van de Theologische School, schetste enkele lijnen die er in Rotterdam altijd zijn geweest tussen kerk en school. Hij noemde de namen van ds. G.H. Kersten, ds. M. Blok en ds. A. Vergunst. 'Onder de bezielende leiding van ds. G.H. Kersten werd het kerkelijk leven geordend, want hij was een man van orde, zowel kerkordelijk als geestelijk. Hij heeft de gemeenten samengebonden aan het Woord van God en aan de leer der vaderen'. Ds. W.J. Karels overhandigde namens zijn gemeente in Hardinxveld-Giessendam een cheque van vijfduizend euro aan het curatorium. Curator ds. A. Schreuder beëindigde de vergadering.

Een nieuwe manier om de Bijbel te lezen

Het vorige artikel liep uit op een aantal vragen. Waar staat dr. Huijgen zelf wanneer het gaat over ethische zaken zoals het huwelijk en het Schriftgezag? Aan het eind van zijn boek gaat hij daarop in. Hij wil laten zien wat de door hem voorgestane leeswijze van de Bijbel in de praktijk betekent.

ds. C. Sonneveld,
Alblasserdam

Huijgen zet in bij pennenvruchten van Dietrich Bonhoeffer en Oepke Noordmans. Eerstgenoemde is algemeen bekend. Hij was een respectabel mens, maar ook een predikant die gerust meeding met de historisch-kritische benadering van de Schrift. Laatstgenoemde was een origineel en scherpzinnig theoloog, maar wel een man uit het brede midden van de Hervormde Kerk. Ik vraag me af waarom nu juist deze theologen een voorbeeldfunctie moeten hebben bij het verstaan van de Heilige Schrift. Zelf sluit dr. Huijgen de rij. Hij behandelt een passage over de plaats van de man en de vrouw ten opzichte van elkaar (1 Petrus 3:1-7). Rake dingen schrijft hij daarover en eerlijk wil hij omgaan met het 'aanstootgevende' van dit gedeelte voor de moderne Bijbellezer. Toch blijf ik met een gevoel van teleurstelling zitten. Vanwaar dat gevoel? Laat ik proberen het uit te leggen.

Schepping naar de achtergrond

Het is goed-gereformeerd om aandacht te hebben voor de schepping en de schep-

pingsordeningen. Zelfs in een gevallen wereld zijn Gods scheppingsordinanties nog steeds van kracht. Dr. Huijgen denkt echter veel meer vanuit de toekomst. Vanuit 'het eschaton' (het einde) komen het Woord, de Geest en ook het Rijk naar ons toe (pag. 40-48). In het midden van de geschiedenis staat Christus, maar het gaat op de toekomst aan. En de schepping dan, het goede begin van hemel en aarde? Bij Huijgen verdwijnt zij achter de horizon. Nee, hij ontkent niet het bestaan van 'een morele orde in de wereld, die een scheppingsgegeven is' (pag. 179). Maar hij ondergraaft deze terloopse opmerking door de vraag te stellen: 'Is de orde van de liefde bijvoorbeeld niet fundamenteeler voor de christelijke gemeente dan de orde van de schepping?' Ook suggereert hij dat kerkelijke leiders traditionele voorkeuren hebben en ja, 'dan spelen op de achtergrond van wat 'scheppingsorde' heet menselijke belangen een grote rol' (pag. 176). Dit alles werkt ook door in zijn uitleg van 1 Petrus 3. Wat Paulus in 1 Korinthe 11 zegt over het hoofd-zijn van de man (als scheppingsgegeven), blijft geheel buiten beeld.

Huijgen weet wel dat er verschillen zijn tussen de twee geslachten, maar 'De Bijbel stelt niet scherp op biologische verschillen tussen mannen en vrouwen' (pag. 214). Let erop: Huijgen schrijft dit in een tijd waarin de antigoddelijke genderideologie met kracht wordt gepropageerd en men ons wil doen geloven dat niemand als man of vrouw geboren wordt! Dit lijkt meer op een meedeinen op de geest van de tijd dan een profetisch getuigenis daartegen. Zijn kerk en wereld hiermee geholpen? Is dit de vrucht van het nieuwe lezen van de Bijbel? Dan is er echt iets mis met dat nieuwe lezen!

Een veranderlijke God?

Dr. Huijgen wil ook afrekenen met 'de zuurdesem van de onbewogenheidstraditie' (pag. 152). 'De gedachte dat God onbewogen is, moet worden uitgezuiverd uit het Godsbegrip en dus ook uit het bijbellezen'. Wij kunnen volgens hem niet meer over de onveranderlijkheid van God spreken zoals vroeger.

Ook dit roept vragen op. In hoeverre is God dan nog de Soevereine Die Zijn wil doorzet? Als de christelijk gereformeerde hoogleraar spreekt over het geloof, benadrukt hij terecht dat geloof nooit zoetsappig is. Het wordt dikwijls zo aangevochten dat een mens er ongeduldig en soms bijna wanhopig door wordt (pag. 42, 48). Dat is herkenbaar. Als de hemel zwijgt, wordt er niet veel genoten, schrijft ds. F. Bakker in zijn indrukwekkende preek over de Kananees vrouw. Maar dan wordt er wel iets geleerd. Wat dan? Dat tussen het gebed en de gebedsverhoring Gods vrijmacht ligt en dat wij dit niet waard zijn.

Dat zijn klanken die ik in "Lezen en laten lezen" node heb gemist. En dan zwijgen we maar over het gebrek aan separatie en andere zaken in dit verontrustende boek. De Heere gedenke ons en onze kinderen in deze tijd van toenemende vervlakkings.

(slot)

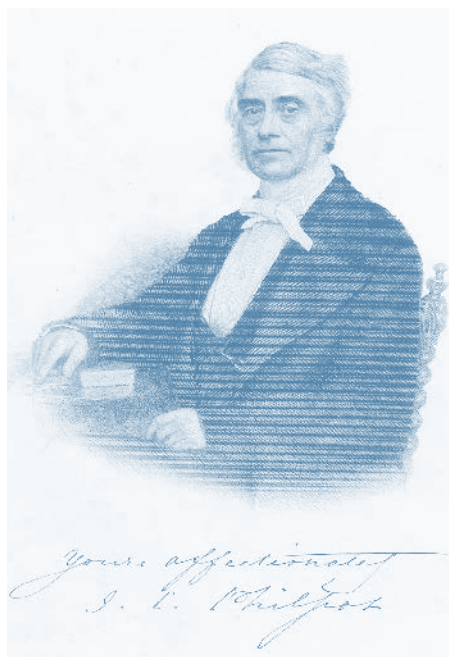
Philpot, een metgezel van pelgrims

Het is twee uur in de nacht van 9 december 1869. Een man, omringd door zijn vrouw en kinderen, fluistert, stervende: 'Hoe schoon!' 'Wat is schoon?', vraag zijn vrouw. Er komt geen antwoord meer. Dan worden zijn laatste woorden opgevangen: 'Loof de Heere, o mijn ziel'. Wie is deze moede pelgrim, die 150 jaar geleden zijn reisstaf neerlegt en ingaat in de vreugde Zijns Heeren?

G. Jongasma,
Marum

Op 13 september 1802 wordt in de pastorie van Ripple, dicht bij Dover in Engeland, Joseph Charles Philpot geboren. Het is het vijfde kind in het gezin van vader Charles Philpot, predikant, en moeder Maria de Lafargue, van hugenotenafkomst. Vader bepaalt dat dit kind predikant zal worden. De opleiding wordt voortvarend ter hand genomen, maar Joseph Charles wordt zeer ernstig ziek: tuberculose brengt hem aan de rand van het graf. De gevolgen van deze longaandoening zal hij levenslang ondervinden. Hij vervolgt zijn studie aan de universiteit te Oxford. Hij leeft ingetogen, maar zonder God en zonder hoop in deze wereld, begeert naar grootheid en roem. Ook in Oxford wordt hij ernstig ziek, maar herstelt opnieuw.

J.C. Philpot overleed
op 9 december 1869,
150 jaar geleden.

Naar Ierland

In 1824 slaagt hij. Een schitterende toekomst wacht hem als geleerde. Wonderlijk echter hoe ogenschijnlijk onbetekenende voorvallen moeten meewerken, opdat Gods gedachten zullen uitgewerkt worden. Een edelman zoekt iemand om zijn beide zonen privéonderwijs te geven. Deze loopt Philpot tegen het lijf. Het gevolg is dat Philpot naar Ierland vertrekt en dit werk op zich neemt. En daar, in het voorjaar van 1827, is het Gods tijd. Hij raakt verliefd op de dochter van de edelman, maar dit is niet naar de zin van de vader. De dochter wordt weggezonden, tot zijn grote smart. In een preek zegt hij ervan: 'Ik heb alle reden te geloven dat het de Heere juist toen behaagde om in dit verdriet Zijn werk in mijn ziel aan te vangen'. Een lange oefenschool in de genade zou volgen, om hem geschikt te maken voor het werk dat hem wachtte.

Predikant in de Staatskerk

Na terugkeer uit Ierland wacht hem strijd en tegenstand. Het geleerde Oxford is zijn thuis niet meer. Na ordening tot predikant in 1828 neemt hij de herdersstaf op te Stadhampton en Chiselhampton. Hier wordt het werk Gods in hem verdiept. Dit stempelt ook de prediking en leidt tot een grote toeloop van hoorders. De Heere zegent zijn bediening.

In deze periode gebeurt weer iets wat grote invloed zal hebben op zijn verdere leven. Hij raakt nauw bevriend met een medebroeder en predikant, de vurige William Tiptaft. Ze zijn één van geest en hart. Tiptaft scheidt zich in 1831 af van de Staatskerk en gaat over tot de in die tijd zo verachte baptisten. Hiertoe behoort ook John Warburton, en juist daar zou de plaats zijn van deze grote geleerde. Dat heeft Philpot veel strijd gekost. Maar toen hij eenmaal zag dat in de Staatskerk blijven zonde was, had hij geen verder teken, hoe zeer ook begeerd, meer nodig. Op 22 maart 1835 treedt hij uit. Wat hij hierover publiceert, leidt tot geweldige strijd tegen zijn persoon, maar hij mocht de gunst des Heeren hoger achten dan mensengunst.

Hij vestigt zich tijdelijk te Allington. Hier ontstaat een vriendschap, als David en Jonathan, met Joseph Parry en anderen. Veel later gepubliceerde brieven leggen hiervan een ontroerend getuigenis af. Door Tiptaft zal hij ook de veel jongere Sarah Louisa Keal, een nicht van Tiptaft, leren kennen, met wie hij in het huwelijk treedt en bij wie hij twee zonen en twee dochters krijgt.

Metgezel voor velen

Philpot wordt in 1837 predikant van de gecombineerde gemeenten Stamford en Oakham. Vandaaruit bedient hij het Woord in vele andere verstrooide gemeenten van de Strict Baptisten. Allington en Londen worden jarenlang enkele weken door hem bezocht. Door het redacteurschap van het in 1835 voor het eerst verschijnende en nog steeds bestaande blad "The Gospel Standard" zal hij voor velen in Engeland en andere landen tot zegen zijn. Reeds in 1857 ontstaan er contacten met Nederland en worden zijn preken ook in onze taal uitgegeven.

In 1864 moet Joseph Charles Philpot door toenemende zwakte de herdersstaf neerleggen. Hij vestigt zich dan te Croydon (een buitenwijk van Londen) en mag nog wat dienen, totdat de laatste longontsteking hem brengt in de begeerde Haven.

Philpot in de leesdiensten

Als wij met de geschriften van J.C. Philpot bekend zijn, zullen we opmerken dat die zich in elk geval in één opzicht onderscheiden van de meeste andere predikers, zowel van Engelse, Schotse als Nederlandse.

ds. G. Hoogerland,
Rotterdam

Dat onderscheid bestaat in het feit dat in Philpots preken het element ontbreekt van de evangelie-prediking aan de onbekeerden. Hebben mannen als Thomas Boston, de beide Erskines, John Flavel en zoveel anderen een krachtige oproep tot bekering en geloof gepredikt en een ruim en onvoorwaardelijk aanbod van genade, men zal dat bij Philpot tevergeefs zoeken.

De oorzaak van deze onderscheiding ligt naar de mening van Philpotkenners in zijn afkomst uit de Engelse Staatskerk. Daar kende men niet de krachtige, zielsbevindelijke en tegelijk zo zuiver schriftuurlijke prediking die Philpot bracht en die een gevolg was van persoonlijk, goddelijk onderwijs. Dat onderwijs begeerde hij zijn hoorders voor te houden om hen te bemoedigen, te troosten, op te beuren en voort te leiden.

Het kan echter niet worden ontkend dat hij in zijn reactie op de dode vormelijkheid van de Staatskerk zo ver ging, dat hij geen oog meer had voor de *bediening* van het genadeverbond en zich uitsluitend richtte op het *wezen* van het genadeverbond, dus de ware gelovigen.

'Der Pelgrims metgezel'

Philpot was niet onbekend met de prediking van de bovengenoemde predikers. Hij beval hun preken zelfs aan, zo schrijft J.A. Saarberg in de biografie 'Der pelgrims metgezel'. Hij heeft dus min of meer bewust dat element in zijn prediking laten

Philpot preekte in Stamford in de North Street Chapel.

liggen. Of was het de Heilige Geest, Die hem zo bestuurde dat hij zich moest richten op het ware, bekommerde, geoefende, beproefde en verdrukte volk van God? Hebben de geschriften van Philpot de onbekeerden dan niets te zeggen? Ik zou een aantal aspecten willen noemen, waardoor zijn preken naar onze bescheiden mening voor onbekeerden tot zegen kunnen zijn en wellicht zelfs geweest zijn.

Eerst noem ik het zo helder separerende element. Is dat niet een element, waardoor vele onwetende onbekeerden behoed zijn voor het gevaarlijke zelfbedrog? En zullen niet vele schijn- en naamchristenen zich aangesproken gevoeld hebben bij

het (horen) lezen van deze heldere separatie, die helaas in onze arme tijd zo vaak gemist wordt?

Ontdekkend en jaloersmakend

Ten tweede het zo scherp ontdekkende element. Daarin legt Philpot de diepten van het verdorven mensenhart bloot. Zou dat voor onbekeerden niet tot zegen kunnen zijn, al zou het slechts zijn dat ze in hun geweten overtuigd worden dat ze deze kennis missen? Zou het ook niet als een zwaard des Geestes kunnen worden gebruikt om tot zaligmakende overtuiging te brengen, met name van hen, die zich niet zo in de zonde hebben uitgeleefd?

Ten derde wijs ik op het jaloersmakende element. Als Philpot de gangen van Gods Kerk beschrijft. De zoete vertroosting in het ontvangen van een woord van de gezegende lippen, een blik uit de gezegende ogen, een kus van de gezegende mond van hun Zaligmaker. Kan dat element niet gebruikt worden om een verstokte zondaar of een dode belijder de ogen te openen voor zijn arme godsdienst en zo iemand in een levend gemis te plaatsen?

Laag afdalend

Het vierde element is dat Philpot zo laag afdaalt. Hoe kan hij in zijn prediking het kleinste in de genade en de diepst verborgen liggende kentekenen van het nieuwe leven aanwijzen. Zou dat niet gebruikt kunnen worden om een ziel, die zich nooit tot het gelukkige volk van God heeft kunnen rekenen, bewust te doen worden van het beginsel van Gods werk, dat wellicht zo diep verborgen ligt, dat men het zelf er nooit voor kon houden?

Wij willen dit artikel afsluiten met de opmerking dat het uitsluitend of veelvuldig lezen van Philpots preken in de leesdiensten niet is aan te bevelen. Dan mist de gemeente een wezenlijk aspect van de waarheid. Dan klinkt niet de uitwendige roeping door in de eredienst die daar wel een wezenlijk onderdeel van behoort te zijn. Toch is het van tijd tot tijd lezen van zijn geschriften zeker niet tot schade van de gemeente. Eerder het tegendeel. Voorts zou ik ieder, zowel onbekeerden als Gods kinderen, willen aansporen om persoonlijk deze preken te lezen en te herlezen. Ze bevatten zuiver goud, opgedolven met het houweel van een geoefend geloof en een krachtige bediening vanuit het heiligdom, uit de onuitputtelijke goudmijn van Gods dierbaar Woord.

Op de betoverde grond

Tot vernedering

ds. B.J. van Boven,
De Valk-Wekerom

Christen en Hopende vervolgen hun reis. Ze komen allerlei mensen tegen. Eén van hen is Atheïst.

Atheïst loopt in precies de tegenovergestelde richting als de pelgrims gaan. Als hij hoort dat de pelgrims naar Sion reizen, begint hij heel hard te lachen. Hij scheldt ze uit voor onnozele mensen, die een verdrietige reis maken. De plaats waar ze naartoe denken te gaan, bestaat toch niet. Hij vertelt dat hij ook eens op zoek was naar die plaats, maar inmiddels zoveel wijzer geworden is dat die plaats toch niet bestaat. Nee, hij keert terug en geniet van de dingen van deze wereld!

Wat opmerkelijk: de pelgrims ontmoeten deze man vlak voor de plaats waar de herders voor gewaarschuwd hadden: de betoverde grond. De man is verblind geworden door de god van deze eeuw, zoals zovelen die de kerk de rug toekeren.

Dit gedeelte kende Bunyan uit de praktijk van zijn eigen leven ook. Wat werd hij vaak aangevallen met deze atheïstische gedachten. Sommigen van Gods kinderen moeten die hevige bestrijdingen ook beleven. Ze komen erachter dat hun beeld getekend staat in Psalm 14: 'De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God'. Ze zuchten onder deze vreselijke verzoeken in hun binnenste. Wat zijn we door de zonde toch geworden! Deze lessen zijn nodig tot vernedering: 'Want zo iemand meent iets te zijn, daar hij niets is, die bedriegt zichzelf in zijn gemoed' (Gal. 6:3).

Tot waarschuwing

'Ik zag (...) dat ze eindelijk op een plaats kwamen waar de lucht de eigenschap

heeft om degenen, die er als vreemdeling komt, loom en slaperig te maken'. De lucht is zo bedwelmend dat deze plaats 'de betoverde grond' genoemd wordt. Het opmerkelijke is dat alleen de ware pelgrims gevoelig zijn voor deze gevaarlijke dampen. De natuurlijke mens heeft er geen last van, hoewel hij die dagelijks inademt. Hopende wordt zo slaperig dat hij voorstelt om toch even te gaan liggen. Maar zo zouden Christen en Hopende 'niet meer letten op gevaren, net als Jona in de baren'.

Wat een ernstige waarschuwing! Er zijn tijden in het leven van Gods oprechte kinderen dat de loomheid hen overvalt en ze een valse rust begeren. Dan zoeken ze rust waar het niet is en op plaatsen waar het

niet kan. Dan worden de uitgangen van hun ziel naar de Heere meer en meer gedoofd. Wat is het dan een wonder als de Heere in de middellijke weg hen laat waarschuwen, opdat ze in deze strik niet zouden vallen.

Tot opwekking

Hopende was de man die zo krachtig had gevochten tegen Atheïst, maar hier is hij zwak. Christen waarschuwt hem scherp en herinnert hem aan de waarschuwing van de herders om niet in slaap te vallen op deze gevaarlijke grond. Daarom: 'Laat ons niet slapen, gelijk de anderen, maar laat ons waken en nuchteren zijn'. Dat woord treft als een zwaard in het hart van Hopende en hij erkent zijn schuld. Hij ziet in dat als hij hier in slaap gevallen was, hij in doodsgevaar had verkeerd. Hij wordt bepaald bij de woorden uit Prediker 4: 'Twee zijn beter dan een'. Hij mag de zegen van een hechte geestelijke vriendschap ervaren. Christen stelt voor om een stichtelijk gesprek te beginnen. Als Christen vraagt waar ze dan mee zullen beginnen, geeft Hopende als antwoord: 'Waar God met ons begonnen is'. En zo mag Hopende de vrijmoedigheid krijgen om zijn bekering aan zijn metgezel mee te delen.

Dit gedeelte is ook tot onderwijs. Allereerst is het tot lering dat Christen zo'n scherp antwoord aan zijn vriend geeft. Ware geestelijke vriendschap kan dat hebben. Het is namelijk in tere liefde gezegd! En de liefde is scherp, maar treft wel doel. Dan staan we er niet boven, maar voelen we voor onszelf hetzelfde gevaar wat ook voor de ander dreigt.

Ten tweede zijn de woorden 'Twee zijn beter dan een' hier zo op zijn plaats. De Heere geeft Zijn kinderen vaak een metgezel waar ze toch innerlijk meest aan verbonden raken om zo elkaar tot een hand en een voet te mogen zijn. Dat is een groot goed. Het laatste wat ons moet treffen, is het gesprek dat op deze gebeurtenis volgen mag. Ze mogen spreken over waar God begonnen is in hun leven. Geliefde lezer(es), weten wij ook van zo'n Goddelijk begin?

*Zo nadert men de grond,
waar dreigt een groot gevaar,
De slaapzucht overheerst,
en dat wordt men gewaar!*

*Wat is de zegen groot,
wanneer men samen reist,
En d'een de ander roept,
en hem 't gevaar aanwijst.*

(wordt vervolgd)

Ds. De Gier: ik durfde geen 'nee' te zeggen

Ds. L. Rijksen was 66 jaar toen hij op 31 januari 1969 overleed. Dat gebeurde vrij plotseling, hoewel hij de laatste jaren sterk verouderd was. Zijn zoon zei tijdens de begrafenis: 'Hij heeft in het geloof geleefd, hij heeft in de liefde gediend, hij is in vrede gestorven'.

L. Vogelaar,
Scherpenzeel

Op de morgen van de begrafenisdag zat ds. K. de Gier in het Kerkelijk Jaarboek te kijken naar de deputaatschappen waarin ds. Rijksen zitting had. Het waren er vijf. 'En van bijna alle was hij voorzitter'.

Ds. De Gier wilde tijdens de begrafenis met name 'wijzen op dat deputaatschap waar hij eigenlijk niet in zat, maar toch altijd bij was als wij vergaderden, namelijk het deputaatschap voor de administratie van De Saambinder. Hij vergaderde dan mede als hoofdredacteur van ons kerkelijk blad. Negentien jaar heeft hij daarvan het hoofdredacteurschap waargenomen en dikwijls onder zeer moeilijke omstandigheden'. Die waren er vooral in het begin van die periode geweest. 'Maar de Heere heeft hem willen gebruiken, ook tot dat werk'.

'Niet te trappelen'

Ds. De Gier werd zijn opvolger. De predikant van 's-Gravenhage-Centrum was 53 jaar toen het kerkelijk blad hem werd toebetrouwd: 'Totaal onverwacht werd ik na het overlijden van ds. Rijksen gebeld door de administrateur, dhr. J. van Beveren, om een 'in memoriam' te schrijven. En nog diezelfde week vergaderde het Deputaatschap ter behartiging van de belangen van De Saambinder. Mij werd gevraagd tijdelijk het hoofdredacteurschap op me te nemen. Eerlijk gezegd, ik stond niet te trappelen, maar ik durfde ook geen 'nee'

Ds. K. de Gier

te zeggen'. De Generale Synode van 1971 bekrachtigde de benoeming.

Eenmanstaak

De hoofdredacteurs deden hun werk lange tijd alleen, een niet te onderschatten taak, die wekelijks terugkwam. Ds. De Gier zei daarover: 'Meditaties moesten worden geplaatst, voor artikelen moest worden gezorgd, en daarnaast had ik het kerknieuws te redigeren. Vooral de meditaties gaven mij veel correctiewerk; ze konden niet altijd zomaar geplaatst worden zoals ze werden aangeleverd. Zelf schreef ik veel artikelen om De Saambinder wekelijks

vol te krijgen. En een week is gauw om!' Mevrouw De Gier vertelde later hoe dat ging: 'Dan kwam m'n man thuis en was het gelijk: "Waar is de post?"; en een hoop drukte, want alles moest op tijd naar de drukkerij. Hij moest er veel moeite voor doen mensen aan het schrijven te krijgen'. Het is eigenlijk verwonderlijk dat het samenstellen van het kerkelijk blad zo lang een eenmanszaak was. Later was er een redactiesecretaris: ds. J. van Haaren (1980-1983), ds. A. Moerkerken (1983-1985), ds. P. Honkoop jr. (1985-1994), ds. G.J. van Aalst (1994), C.G. van Es (1994-2004), J.J. Verhage (2004-2019) en J. van 't Hul (vanaf 2019).

Overige redactieleden waren: ds. G.J. van Aalst (1994-2009), ds. C. Neele (2009-2016), ds. B. Labee (vanaf 2014) en J. van 't Hul (2016-2019, en achter de schermen al vanaf begin 2009).

Reacties

Het aantal abonnees groeide in de periode van ds. De Gier (1969-1985) van 11.500 tot bijna 15.000. De hoofdredacteur ontving veel positieve reacties. 'Over meditaties, die tot zegen zijn geweest. Vooral de artikelen van ds. W.C. Lamain uit Grand Rapids (VS) deden het goed; sommige lezers waren alleen daarom al abonnee van ons blad. Er zijn ook wel negatieve brieven geweest, doch niet zoveel. Waardevolle brieven beantwoordde ik, en onheus gestelde verdwenen in de prullenbak om me er niet meer aan te kunnen ergeren. De goedkeuring des Heeren heb ik op onderscheiden wijze mogen ervaren. Twee dingen wil ik noemen. Eerst: de blijdschap om dit werk te doen (naast veel andere arbeid, zoals eigen gemeente, docentschap en diverse andere zaken). En ook: mijn gezondheid om dit alles te kunnen doen, ontving ik persoonlijk als goedkeuring van de Heere. Aan goedkeuring van mensen - hoewel niet onbelangrijk - hechtte ik niet zoveel waarde. De zegen des Heeren die ik mocht ervaren, gaf me vreugde, blijdschap en arbeidslust'. Uit deze reactie blijkt de spreekwoordelijke nuchterheid van ds. De Gier. De deputaten hadden ook gezien dat hij zijn werk 'met veel ijver en ambitie' deed. 'Hij heeft daartoe de wijsheid en krachten mogen ontvangen en hij beoogde het welzijn van onze gemeenten in alle opzichten. Deputaten zijn ervan overtuigd, dat hij ervoor gewaakt heeft de leer zuiver te houden overeenkomstig Gods Woord en de belijdenisgeschriften, ondanks de grote afval die zich op alle terreinen des levens voordoet'.

Kerkelijke grenzen

Belijdenis voor kerkenraad

Soms is het nodig om 'belijdenis voor de kerkenraad' te doen.

Bij welke gemeente gaan we ons aansluiten? Is dat een geheel vrije keuze voor een jong stel dat trouwplannen heeft? Hoe zit het precies met belijdenis doen voor de kerkenraad? Wanneer gebeurt dat en wat houdt het in?

ds. P. Mulder,
Geldermalsen

Een ieder hoort zich aan te sluiten bij de dichtstbijzijnde gemeente. Dat is een helder uitgangspunt. Wanneer er bijvoorbeeld in een plaats meerdere gemeenten zijn, zoals in Rijssen, kan het iets anders zijn. Dan zijn er kerkelijke grenzen afgesproken. Bijgevolg gaat een pasgetrouwd stel zich aansluiten bij de gemeente van de kerkelijke wijk waarin men woont. Niet altijd hoeft dat kerkgebouw ook het dichtstbijzijnde te zijn. Overigens kan dat ook in andere situaties zo zijn. Daarom kunnen we het ook anders zeggen: we sluiten ons aan bij de gemeente waar we horen volgens de kerkelijke grenzen die gangbaar zijn.

Waar vestigen we ons?

Het is van belang goed na te denken waar we ons gaan vestigen. Bijvoorbeeld als we gaan trouwen. Of als we gaan verhuizen. Iemand wil graag wonen in dorp A. Maar

hij wil kerken in dorp B, want daar woont familie. Dat is niet de goede gang van zaken en zorgt voor allerlei verwarring; zelfs voor problemen. Burgerlijk is het ook zo: wie in woonplaats A woont, wordt ingezetene van A en niet van buurgemeente B. Zo is het kerkelijk ook. Dat er door bepaalde historische situaties uitzonderingen zijn, is bekend. Maar we moeten niet van de uitzonderingen uitgaan, en ook niet denken dat er voor ons wel een uitzondering gemaakt zal worden. Er zijn kerkverbanden (Protestantse Kerk in Nederland, Hersteld Hervormde Kerk) waar zelfs een regionale instantie aan te pas moet komen om een uitzonderingspositie te kunnen verkrijgen. Als we ons ergens gaan vestigen, moeten we ons dus gewoon richten naar wat de regel is. Het is een oud en goed gezegde: als je ergens gaat wonen, let dan op kerk, school en werk. Kunnen we daar naar de kerk? Kunnen de kinderen - als we die

hebben mogen - daar verantwoord naar school? En natuurlijk telt mee hoe groot de afstand is naar werk en familie.

Belijdenis voor de kerkenraad

Als het goed is, doen we maar een keer in ons leven openbare belijdenis des geloofs. Dat wordt gedaan nadat de belijdeniscatechisatie is gevolgd. Bij de openbare belijdenis des geloofs worden de bekende vier belijdenisvragen van Voetius gesteld en wordt voor 's Heeren aangezicht in het midden van de gemeente het ja-woord als een eed uitgesproken. Dat is een unieke gebeurtenis, om nooit te vergeten. Nu is er ook wel eens sprake van 'belijdenis doen voor de kerkenraad'. Wat houdt dat in en wanneer gebeurt dat? Belijdenis voor de kerkenraad heeft plaats bij overkomst uit een ander kerkverband, bijvoorbeeld vanuit de Gereformeerde Gemeenten in Nederland of de Hersteld Hervormde Kerk. Dat is niet een nieuwe openbare belijdenis. Er wordt ook niet opnieuw de belijdeniscatechisatie gevolgd. Wel geeft men met een ja-woord aan dat men zich nu bij dit kerkverband voegt in leer en leven en dat men zich vanaf nu stelt onder het ambtelijk opzicht van de kerkenraad van die gemeente.

Juist dat laatste is zo'n wezenlijk punt. Wanneer men overkomt uit een gemeente van hetzelfde kerkverband, krijgt men een attestatie mee. Bij inlevering wordt men gewoon weer als lid aanvaard. Want de twee kerkenraden staan in hetzelfde verband en erkennen elkaar geheel als kerkenraad en in ambtelijk opzicht. Maar bij overkomst uit een ander kerkverband is die relatie, dat kerkelijke verband en die kerkelijk erkenning, er niet. Vandaar die 'belijdenis voor de kerkenraad'. Dat is geen nieuwe openbare belijdenis, maar met een ja-woord in kerkenraadskring voegt men zich in deze kerkelijke en ambtelijke eenheid.

Wanneer iemand bijvoorbeeld zou overkomen uit een evangelische gemeente, uit de Rooms-Katholieke Kerk of uit een PKN-gemeente van geheel andere signatuur, dan kan en zal het wel anders gaan. Dan is er misschien feitelijk geen of weinig verwantschap in geloofsopvatting en praktijk in leer en leven. Dan kan het nodig zijn dat wel eerst de belijdeniscatechisatie gevolgd wordt en misschien ook wel daarna (opnieuw) openbare belijdenis des geloofs in het midden van de gemeente afgelegd wordt. Maar dat is dan ook ten principale wel een andere situatie.

Een dringende oproep bij beroepskeuze

Jongeren moeten in deze tijd al gaan nadenken over hun beroepskeuze. Dat heeft natuurlijk altijd een praktische kant. Vaak zijn daarvoor gesprekken en testen op school.

ds. A. Verschuure,
Capelle a/d IJssel

aan deze twee beroepsmogelijkheden: het onderwijs en de zorg.

Concreet kun je denken aan onderwijzend personeel op de basisscholen, de leerkrachten voor de klas, maar ook aan docenten die leiding kunnen geven in ons reformatorisch voorgezet onderwijs. Ook in reformatorische zorginstellingen - waar misschien je eigen grootouders een plaats hebben gekregen - is grote behoefte aan verpleegkundigen en verzorgenden. Een opleiding hiervoor die bij jou past, is vaak via één van onze zorginstellingen te regelen.

De weg van het gebed

Daarom, beste jongeren, mag ik je vragen of je bij je beroepskeuze vooral aan deze twee beroepsmogelijkheden wilt denken en of je in de weg van het gebed wil vragen of de Heere je liefde wil geven om binnen het reformatorisch onderwijs of in een reformatorische zorginstelling een plaats te zoeken waar je met vreugde en tot zegen van je naaste je werk mag gaan verrichten. Mogen ook bij het kiezen van een baan en een beroep gelden de bekende woorden uit Psalm 25:2: 'Heer', ai maak mij Uwe wegen, door Uw woord en Geest bekend! Wat is er mooier om jonge kinderen te vertellen uit de Bijbel en te vormen voor deze maatschappij? En wat wordt het door ouderen, zieke mensen en mensen met een beperking gewaardeerd als ze verzorgd worden door mensen die net als zij denken over de dienst des Heeren en de voorbereidingstijd die we krijgen op weg naar de Godsontmoeting. Daarom, overweeg biddend of de Heere je niet zou kunnen en willen gebruiken in het reformatorisch onderwijs of in een reformatorische zorginstelling. Met hart en ziel!

Wellicht ga je in de komende tijd kijken bij 'open dagen' van diverse vervolgopleidingen die je aanspreken. Het is immers zaak om je goed te oriënteren. Ik hoop vooral dat het ook een zaak is van het gebed, of de Heere de weg zou willen wijzen die we gaan moeten in het zoeken naar een opleiding en een plaats in de maatschappij. In dat licht wil ik de aandacht eens vragen voor het reformatorisch onderwijs en reformatorische zorginstellingen.

Zowel ten aanzien van het onderwijs als ten aanzien van zorginstellingen hebben we veel van de Heere gekregen. Weinig landen op de wereld zijn zo bevoorrecht dat onderwijs en zorg, gegrond op Gods woord, door onze overheid nog steeds mogelijk worden gemaakt en bekostigd. Laten we dat blijven opmerken.

Gezin, kerk en school

Wat is het een zegen dat onze kinderen en jongeren onderwijs mogen genieten waar-

Overweeg bij het nadenken over je beroep ook de zorg of het onderwijs.

in het belang van de eenheid tussen gezin, kerk en school benadrukt wordt. En hoeveel oude en zieke mensen en mensen met een beperking mogen zich veilig weten in eigen zorginstellingen waar dagelijks uit het Woord des Heeren gelezen wordt. Laten we samen bidden om deze van de Heere toebetrouwde panden te bewaren.

Op onze scholen en in onze zorginstellingen is veel nood, als het gaat over de personeelsvoorziening. In de laatste weken ben ik op verschillende vergaderingen geweest, waar gewezen werd op deze nood in het onderwijs en in de zorg. Daarom bij deze een dringende oproep om bij je beroepskeuze juist eens te denken

Boekennieuws

"Diepten Gods, of Melk en vaste spijs, geschikt voor jonge kinderen, jongelingen en vaders in Christus"; Richard Hill; uitg. Gebr. Koster, Barneveld; 140 blz.; € 19,90.

Diepten Gods, of Melk en vaste spijs, geschikt voor jonge kinderen, jongelingen en vaders in Christus

Sir Richard Hill werd geboren in 1732 en tijdens zijn studie te Oxford wedergeboren tot een levende hoop. Krachtig verdedigde hij de waarheid door middel van pamfletten en boeken. In 1806 overleed hij op zijn familielandgoed Hawkstone.

"Diepten Gods" bestaat voornamelijk uit 137 paragrafen (zoals Hill ze noemt). De meeste zijn erg kort, sommige wat langer en een aantal beslaan enkele bladzijden. Opmerkingen en overdenkingen die door hem opgeschreven zijn toen hij de kracht en vertroosting ervan in zijn ziel voelde. Ze staan niet in een bepaalde orde of volgorde. Achterin zijn nog enkele overdenkingen en een appendix opgenomen. 'Mijn enige doel en voornemen', schrijft Hill, 'komt voort uit de hoop dat het alles nuttig mag zijn voor de Kerk, die God de Verlosser met Zijn eigen bloed gekocht heeft'.

"Diepten Gods" werd eerder in onze taal uitgegeven, in 1835 en 1980. De uitgever heeft er goed aan gedaan de huidige uitgave taalkundig zo nauwkeurig mogelijk in overeenstemming te brengen met de Engelse uitgave. Het boek is het waard. De stukjes zijn kort maar inhoudsvol. Geen aaneenrijging van zinnen en algemeenheden, maar vol zakelijke dingen. Het is bekend dat ds. Fraanje erg op dit boek gesteld was en het 'een zeldzaam juweel' noemde. Tijdens het preken haalde hij nogal eens een uitspraak van Hill aan.

Een zeldzaam juweel, inderdaad, maar niet voor de farizeeër of de naamchristen. De ondertitel maakt dat duidelijk: 'Melk en vaste spijs, geschikt voor jonge kinderen, jongelingen en vaders in Christus'. We leven in een tijd waarin korte stukjes gewild zijn. Welnu, hier hebt u ze. De Heilige Geest verwekke in onze zielen geestelijke honger en dorst.

Ter illustratie:

- 'Er is geen enkele Evangelie-waarheid, waartegen de natuur zich niet met alle macht verzet. Zelfs wedergeboren zielen kunnen die waarheden niet aannemen dan voor zover het de Heere behaagt hen van lieverlee door ondervinding te leren. Een ieder die ze op een andere wijze verkregen heeft, kon ze beter maar niet hebben'.

- 'Niets is meer geschikt om de ziel te verootmoedigen dan een gelovig gezicht op Christus'.

- 'Een rein dier, zoals een schaap, kan zeker in de modder vallen, maar zal het daarin niet naar zijn zin hebben. Zo is het niet met een zwijn'.

- 'Het behoort tot de vele schijnbare tegenstrijdigheden in de ware godsdienst dat het oprechte geloof nergens beter aan gekend wordt dan door het gemengd zijn met twijfelingen en vrezen. Tegelijk zal elk waar christen verlangen van alle twijfelingen en vrezen verlost te zijn'.

ds. C. Hogchem, Aalburg

Boekaankondiging

"Rechtvaardig voor God", ds. J. Koster; uitg. Gebr. Koster; 95 blz.; tot 31-12 € 11,50, daarna € 11,95.

In dit boekje zijn drie preken opgenomen over het wezen en het welwezen des geloofs. De eerste twee preken handelen over Zondag 7, de laatste over Zondag 23.

"U dank bewijzen", Andrea van Hartingsveldt-Moree; uitg. Gebr. Koster; 37 blz.; € 4,95.

Deeltje met (voorlees)materiaal voor twee weken rond dankdag. Met verwerkingsmateriaal in de vorm van een puzzel, kleurplaat of een bouwplaatje.

"De Heere is nabij", Octavius Winslow; uitg. Den Hertog; 140 blz.; € 13,50.

'Zo zegt de Heere' is de rode draad van deze 31 meditatieën. Ze zijn geschreven tot onderwijs en bemoediging van allen die de Heere zoeken en vrezen.

"Wat is geloven?", ds. J.M.J. Kievit; uitg. Den Hertog; 191 blz.; € 15,90.

Dit weekboek, geschreven voor jongvolwassenen en ouderen, gaat over het geloof in de vorm van een soort abc van het geloof.

"Bij U schuil ik"; John Flavel; uitg. Den Hertog; 144 blz.; € 15,90.

Een uitleg van Jesaja 26:20: 'Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit de deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga'.

"Zaaïen, Groeien, Oogsten", ds. J. van Haaren; uitg. Gebr. Koster; 102 blz.; € 12,50.

Drie preken over gelijkenissen, waaronder twee dankdagpreken.

"Der vaderen erfenis", deel 24; uitg. Gebr. Koster; 118 blz.; € 13,75.

Zes preken van oudvaders, waaronder twee voor advent, één voor Kerst, één bij de bediening van de Heilige Doop en één voorbereidingspreek voor het Heilig Avondmaal.

"In eeuwigheid Dezelfde"; ds. J.J. van Ekeveld; uitg. Den Hertog; 170 blz.; € 14,90.

In deze 52 meditatieën is rekening gehouden met het kerkelijk jaar. Deze meditatieën zijn goed om persoonlijk of in gezinsverband te lezen, maar lenen zich ook voor een weekopening en -sluiting.

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen

Te Barendrecht en 's-Gravenpolder, ds. M. Joosse te Ede;
Te Bodegraven en Groningen, ds. R.A.M. Visser te Apeldoorn;
Te 's-Gravenzande, ds. M.H. Schot te Hendrik Ido Ambacht;

Te Oostkapelle, ds. B. Labee te Veenendaal;
Te Ridderkerk-Slikkerveer, ds. S. Maljaars te Meliskerke;
Te Sioux Falls (South Dakota, USA), ds. H. Hofman te Kalamazoo (Michigan, USA)
Te Urk, ds. A.T. Huijser te Sliedrecht;

Te Wolphaartsdijk, ds. E. Bakker te Veen;
Te Zoetermeer, ds. H. van der Heiden te Wageningen.

Bedankt

Voor Poederroijen, ds. B. Labee te Veenendaal.

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 30 en 151:

Het correcte adres van ds. A.A. Brugge is: Kruisbergseweg 82, 7009 BS Doetinchem (herhaalde mededeling).

Berichten

ZANGAVONDEN

Alblasserdam - Kerk Geref. Gemeente, zat. 14 dec., 19.30 uur, kinderkoor en gem. koor Hamaäloth, meditatie ds. C. Sonneveld, t.b.v. stichting Joseba.

Beekbergen - Dorpskerk, vr. 13 dec., 19.30 uur, jongerenkoor Yehuda; collecte t.b.v. nieuwbouw kerk Geref. Gemeente Beekbergen.

Bodegraven - Bethelkerk, Dronensingel, zat. 14 dec., 19.30 uur, gem. koren Deo Favente en Met hart en stem, jeugdkoor De Regenboog, Gerko de Bruijn, Wim Boogaard en Leendert Verduijn, orgel en piano, leiding oud. Snoep; collecte voor St. Ontmoeting.

Breda - Prot. Kerk, Duivelsbruglaan, zat. 14 dec., 19.30 uur, mannenkoor Tehilim en Euphania Talenta, leiding evang. H.J. van den Boogaard.

Emmen - Evangelisatiepost, Prinsesselaan, zat. 14 dec., 19.00 uur, gem. koor Cantica, Rick Kusters, orgel, meditatie evang. C. van Druenen; collecte voor de post Emmen.

Goes - Maria Magdalenakerk, zat. 14 dec., 19.30 uur, Groot Zeeuws jongerenkoor, Anton de Raad, orgel, leiding oud. G.A. Terlouw; t.b.v. JBGG.

Gorinchem - Grote Kerk, zat. 7 dec., 19.45 uur, mannenkoor DEV, Jaap Boer, orgel, Jaap Eilander, vleugel, meditatie ds. H.J. Agteresch.

Halsteren - Martinuskerk, zat. 7 dec., 19.30 uur, gem. zangver. Crescendo, jongerenkoor Hananja, Eric Quist en Stefan van den Berge, orgel; avond van evangelisatiecommissie Geref. Gemeente Tholen.

Middelhamis - Grote Kerk, wo. 11 dec., 19.30 uur, jongerenkoor Lols; collecte voor JBGG.

Rotterdam - Sionkerk, Alexanderpolder, vr. 20 dec., 19.30 uur, mannenkoor Datheen en gem. koor Laus Deo, Hanno Bosch en Roeland de Reuver, orgel; collecte voor gevangenenzorg.

Rijssen - Geref. Gemeente West, Veeneslagen, zat. 21 dec., 19.30 uur, jongerenkoor Sjaloom en gem. koor Cantica, Gerard Harbers, orgel.

Tholen - Grote Kerk, vr. 13 dec., 19.30 uur, jongerenkoor Lols, mannenkoor Salomo, jeugdkoor de Jonge Lofstem, Jan Rozendaal, orgel, leiding G. Baan; t.b.v. JBGG.

Vlaardingen - Sionkerk, vr. 13 dec., 19.30 uur, jeugdkoor Jedidja, gem. koor Euphonia, collecte voor Wycliffe.

Yerseke - Kerk Geref. Gemeente, zat. 14 dec., 19.30 uur, mannenkoor Ethan, gem. koor Yerseke en jeugdkoor David, leiding ds. C. van Krimpen; collecte t.b.v. kerkbouw.

Zeist - Rehobothkerk, Joubertlaan, zat. 14 dec., 19.30 uur, gem. koor Sursum Corda, jeugdkoor De Rehobothzangers, Frans van de Lagemaat en Colin van Garderen, orgel, leiding dhr. Van Doleweerd; collecte voor evangelisatie.

KERSTBIJEENKOMST VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING

Helpende Handen (afd. De Bevelanden) belegt op zaterdag 14 december (14.30 uur) een kerstbijeenkomst in de Elimkerk (Langeweg) te 's-Gravenpolder. Opening en Bijbelverhaal door ds. C. van Krimpen. De bijeenkomst wordt georganiseerd voor mensen met een beperking; familieleden en belangstellenden ook welkom.

GESPREKSGROEP VOOR VOLWASSENEN MET AUTISME

Sinds enkele jaren bestaan in het westen en oosten van Nederland gespreksgroepen voor volwassenen vanaf 25 jaar met autisme en een (boven)gemiddelde intelligentie. Deze groepen voorzien in een behoefte. Op zaterdagmorgen 18 januari 2020 (gewijzigde datum) start bij voldoende belangstelling een nieuwe gespreksgroep in de regio Kampen. Bent u of kent u een volwassene met autisme en een (boven)gemiddelde intelligentie, die behoefte heeft aan contact met mensen in een vergelijkbare situatie? Dan komen we graag met u in contact. Kijk op www.helpendehanden.nl/gespreksgroepen of neem contact op met Inge van Hell via w.vanhell@helpendehanden.nl of tel. 0348-489970.

WINTERCONFERENTIE STUDERENDEN

Alle studenten aan universiteiten en hbo-instellingen zijn vrijdag 17 januari 2020 welkom op de winterconferentie van de werkgroep voor studenten van de Gereformeerde Gemeenten.

Ds. A.T. Huijser verzorgt een lezing over het thema "Leven in twee werelden". Na de pauze volgt een bespreking in groepen.

Plaats: Hoornbeek College, Noordelijk Halfgrond 10, Gouda. Tijd: opening 17.30 uur; maaltijd 17.45 uur; aanvang lezing 19.00 uur; sluiting 21.45 uur. Kosten: € 5,- p.p. In de week van de conferentie krijg je een betaallink toegestuurd. Het is ook mogelijk om tijdens de conferentie contant of met pin te betalen. Aanmelden via: www.werkgroepstudenten.nl tot uiterlijk 13 januari. Voor meer informatie zie de website.

Kerkdiensten

ZONDAG 8 DECEMBER 2019

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 9.00 en 14.30 uur ds. C. van Krimpen; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Alphen a/d Rijn 19.00 uur ds. G.J.N. Moens; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Arnhem 19.00 uur ds. B. Labee; Barendrecht 19.00 uur ds. L. Blok; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 14.30 uur (afscheidsdienst) ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Bodegraven 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. W. Silfhout en 19.00 uur ds. A. Verschuure; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 16.00 uur stud. J. Beens; Den Haag-Scheveningen 19.00 uur ds. M. Joosse; Deventer 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Dordrecht 10.00 en 14.30 uur (Engelstalige dienst) ds. H. Hofman; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. R.A.M. Visser; Enter 15.00 uur ds. A. Schreuder; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 en 18.00 uur ds. J.W. Verweij; 's-Gravenpolder 9.30 uur en 18.00 uur ds. M. Blok en 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; 's-Gravanzande 19.00 uur ds. G.J. Baan; Haamstede 17.00 uur ds. S. Maljaars; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Herkingen 14.30 uur ds. J. van Rijswijk; Hilversum 16.00 uur ds. P. Mulder; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. A.J. de Waard; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur ds. A.A. Brugge; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 16.45 uur ds. W.A. Zondag; Kampen 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Kapelle-Biezeling 10.00 uur ds. J. Schipper en 16.30 uur (H.D.) ds. C.G. Vreugdenhil; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 14.00 uur ds. M. Blok en 18.00 uur ds. J. Schipper; Krimpen a/d IJssel

9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Leerdam 15.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Leiderdorp 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Lelystad 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Melissant 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 18.00 uur ds. W. Silfhout; Moerkapelle 9.30 uur ds. H.A. van Zetten en 18.30 uur stud. P.J. de Raaf; Nieuw-Beijerland 15.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. W. Harinck; Nieuwerkerk 15.00 uur (H.D.) ds. G. Pater; Nieuwe-Tonge 14.30 uur ds. K. Boeder; Nijkerk 14.30 uur ds. G. van Manen; Nisse 14.30 uur ds. J. Schipper; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oosterend 10.00 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 14.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen en 18.30 uur stud. P.C. Vlot; Oostkapelle 9.30 en 15.30 uur ds. C.J. Meeuse; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Poortugaal 19.00 uur ds. H. Brons; Puttershoek 10.00 en 15.30 uur stud. P.J. de Raaf; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 (H.D.) en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 9.30 en 18.30 uur ds. M. Karens; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenzeel 10.30 uur (H.D.) ds. J.J. van Eckveld en 18.30 uur ds. A. Schot; Sint Philipsland 9.30 en 15.00 uur stud. P.C. Vlot; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 15.30 uur ds. H. van der Heiden; Spijkenisse 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. C. Hogchem; Stolwijk 19.00 uur ds. J.J. van Eckveld; Terneuzen 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. B. van der Heiden; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur stud. L. van der Kuijl; Utrecht 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 17.00 uur ds. C. Harinck; Waarde 9.30 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur ds.

C.J. Meeuse; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Wierden 15.00 uur ds. S.W. Janse; Woerden 14.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. D. de Wit; Zeist 19.00 uur ds. H. Hofman; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur stud. J. Beens; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.00 uur ds. J.B. Huisman.

DINSDAG 10 DECEMBER 2019

Borssele 19.30 uur (voor de zending) ds. J.M.D. de Heer; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur stud. L. van der Kuijl; Dirksland 19.30 uur ds. K. Boeder; Ede 19.30 uur ds. M. Joosse; Naaldwijk 19.45 uur ds. C. van Ruitenburg.

WOENSDAG 11 DECEMBER 2019

Amersfoort 19.30 uur ds. W. Visscher; Barendrecht 19.30 uur (jubileumdienst) ds. C.J. Meeuse; Berkenwoude 19.30 uur ds. P. Mulder; Goudswaard 19.30 uur ds. A. Verschuure; 's-Gravenpolder 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Hoogeveen 19.30 uur ds. J. van Laar; Lisse 19.45 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Nunspeet 19.30 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. G. Pater; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Rheden 19.30 uur ds. F. Mulder; Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. S.W. Janse; Soest 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Veen 19.30 uur ds. E. Bakker.

DONDERDAG 12 DECEMBER 2019

Alblasserdam 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. A. Verschuure; Genemuiden 19.30 uur ds. M. Joosse; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruiening 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Nieuwer ter Aa 19.30 uur ds. S. Maljaars; Oude-Tonge 19.30 uur ds. L. Blok; Puttershoek 19.30 uur ds. A. Schot; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. P. Mulder; Westzaan 19.30 uur ds. J.J. van Eckveld.

VRIJDAG 13 DECEMBER 2019

Rijssen-Zuid 14.30 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 8 DECEMBER 2019

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden

(Achter de Hoven 2c) 9:30 en 16.00 uur (leesdienst); Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 13.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

EVANGELISATIEPOSTEN

Alkmaar:

Evangelisatiepost 'Bij de Bron', Willem Buyte-
wechstraat 2, 1816 GL Alkmaar; samenkom-
sten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.
U bent hartelijk welkom op onze post.
Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van
11.00 – 15.00 uur.
Tel. 072-5129195
email info@bijdebronalkmaar.nl
website www.bijdebronalkmaar.nl

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman.
Evangelisatiepost 'Bij Simon de Looier',
Looiersgracht 70-72, 1016 VT Amsterdam.
Tel. 020-6227742 / 06-83571391
Website: www.bijsimondelooier.nl
Informatie: amsterdam@bijbelcentrum.nl
Samenkomsten zondags 10:30 uur en 17:00 uur.
U bent hartelijk welkom in onze evangeli-
satiepost.
Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag 10:00-
12:00 en 12:30-15:30 uur.
Verenigingen en kerkenraden kunnen bij ons
boeken kopen. U steunt daarmee het evangeli-
satiwerk in Amsterdam.
Voor informatie en bestellingen:
Mevr. A.G. Aangeenbrug-Westerink:
boeken@bijsimondelooier.nl

Breda:

Inloopcentrum 'De Lichtboei',
Vriesdongen 1, Breda
Contactadres: info@inloopdelichtboei.nl
Openingstijden: dinsdag en zaterdag 10.00-
12.30 uur
Voor actuele informatie:
www.inloopdelichtboei.nl

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prin-
sesselaan 6-I te Emmen; samenkomsten iede-
re zondag om 9.30 en 15.30 uur.
Kringloopwinkel en Inloophuis "Bij de Tijd"
Hoofdstraat 88, 7811 ES Emmen. Openings-
tijden: Elke dinsdag, vrijdag en zaterdag van
10.30 - 16.00 uur en elke woensdag en donder-
dag van 13.00 - 16.00 uur. Tel. 0591 - 653915
www.bijdetijdemmen.nl

Den Haag:

Inloopcentrum 'Het Kompas', Keizerstraat 179,
Den Haag. De openingstijden van de inloop zijn
op dinsdag, vrijdag en zaterdag van 10.30 uur
tot 15.30 uur; tussen de middag is de inloop
gesloten van 12.30 tot 13.30 uur.
De inloop is op woensdag en donderdag ge-

opend van 10.30 tot 12.30 uur, soms ook op
donderdagmiddag. U bent van harte welkom.
Nadere informatie:
www.kompasscheveningen.nl;
u kunt ons ook bellen 070 2050008.
Per e-mail: denhaag@bijbelcentrum.nl

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de
Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om
9.30 en 16.00 uur.
Op vakantie in Friesland? Maak kennis met het
evangelisatiewerk in Leeuwarden.
In het inloophuis ligt er ook een prachtige wan-
delroute door Leeuwarden tegen een kleine
vergoeding voor u klaar.
Welkom in onze inloop, die geopend is op
donderdag, vrijdag en zaterdag van 11.00 tot
15.00 uur.
Bekijk ook eens onze website:
www.inloophuisachterdehoven.nl

Merksem:

Evangelist A. van Setten; protestants centrum
"De Bron", Jaak de Boeckstraat 21-23; samen-
komsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.
U bent ook hartelijk welkom in het inloophuis,
geopend van dinsdag t/m donderdag van
13.00-16.00 uur.

Rotterdam:

Inloop- en Bijbelcentrum 'In de Gouwstraat',
Gouwstraat 36-b, Rotterdam-Charlois.
Kom eens langs, u bent hartelijk welkom.
De inloop is geopend van dinsdag tot en met
zaterdag tussen 10.00 en 16.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; Kerkruijme:
Offenbachstraat 105 Tilburg; samenkomsten
iedere zondag om 10.00 en 18.30 u.
Het inloopcentrum: Het Kruispunt, is geopend
van dinsdag t/m donderdag van 14.00-17.00 u.
U bent van harte welkom.

Utrecht/Leidsche Rijn:

Bijbelcentrum 'De Hoeksteen', Monarchvlin-
derlaan 200, Utrecht.
Wilt u meer weten over ons werk in de wijk
Leidsche Rijn? Kijk dan eens op onze website
www.hoeksteen-leidscherijn.nl

Voor alle in dit nummer genoemde
toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

Zelfst. **woonruimte gevraagd** voor (v),
26 jaar **in wijde omgeving B'veld, Ede,**
V'daal. Tel. 0650882449

HKS-Mediation, voor goed gesprek,
als je er samen niet meer uitkomt,
in je huwelijk, kerk of school.
www.hksmediation.nl

Foto(kerst)kaarten! Nu € 0,25 van
iedere kaart naar Bijzondere Noden.
www.kreakaart.nl

ISRAELREIS DV 24-28 maart
Jeruzalem, Galilea, Dode Zee € 450,-.
ZION REIZEN. Tel. 06-20857531.

Tijdelijke woonruimte met 2 slaap-
kamers te huur in het buitengebied van
Ederveen tot uiterlijk DV 31 juli 2020.
Tel 06-13224300.

www.scheurfotokaarten.nl

Luxe fotokaarten voor elke gelegenheid.
Een scherpe prijs voor de verkoping op
uw eigen vereniging en/of goede doel.
info@scheurfotokaarten.nl
0317-616735 / 06-51564461

METGEZEL, een tweemaandelijks blad **in de lijn van Philpot!**

Preek, meditaties, brieven, liederen,
levensbeschrijvingen en een rubriek voor
de kinderen. Vertaald uit het Engels.
Gratis proefnummer: Tel. (0594) 643202
E-mail g.jongsma@kliksafe.nl

WELKOM BIJ DE VLOERENKONING

- ✓ U kiest **thuis** uw nieuwe vloer
- ✓ **Vrijblijvend** advies & prijsopgave
- ✓ **Ruime** keuze & **nieuwe** collecties
- ✓ Meubelstukken ver- & terugplaatsen
- ✓ Bestaande vloer **verwijderen & afvoeren**
- ✓ Eigen legservice & **zondags** gesloten
De Vloerenkoning 06-19557166

WELKOM BIJ DE
ERFGOED FAMILIE
IN NEDERLAND
OF CANADA

erfgoed

QUALITY FLOORS
FOR EXCELLENT PLANTS

WIJ ZIJN OP ZOEK NAAR NIEUW TALENT!
werkenbijerfgoed.nl of erfgoed.ca/career

Herstel na seksueel
misbruik? Het is mogelijk!

Kijk voor meer informatie op de website
www.compassie-hulpverlening.nl, of bel
Dorothé van Duijn-Huisman (06-26766083).

Compassie
Christelijke praktijk voor psychosociale
hulpverlening

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

CAMPING EN CHALETPARK

"DE VERBORGEN HOEK"

Kom kamperen in FRIESLAND of huur
CHALET of compleet ingerichte
LODGETENT bij de FRIESE MEREN
www.deverborgenhoek.nl 0514-602065

Speciaal geselecteerd voor U

COMBI-VOORDEEL

Christelijk Samengesteld Mannenkoor Zeeland
"Dan word ik stil" - "Jezus de Beloofde"

o.l.w. Ron van Ommen

Orgel: Martin Weststrate

prijs: € 25,-

bestellen kan via

cdverkoop@csnz.nl // 0113-269383

Verzendkosten € 3,00

www.villaweijpoort.nl

Uw adres voor bij-
eenkomsten zowel
zakelijk als privé.
Ook mogelijkheden
voor tijdelijk wonen.

Uw woning in Veenendaal, Achterberg,
Rhenen, Renswoude, Ederveen of
omgeving goed verkopen?

Maak een vrijblijvende afspraak
voor een gratis verkoopadvies met
waardebepaling en scherpe offerte!

BURGLAND
Makelaars

Zandstraat 61
3901 CK Veenendaal
0318-628412

www.burglandmakelaars.nl
info@burglandveenendaal.nl

**begrafenisverzorging
Den Hollander**

- Alleen begravenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u
gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

🏠 Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen

☎ 010 - 460 05 09

✉ info@tdenh.nl

🌐 www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

www.derooboeken.nl
Vanaf NU al uw bestellingen
GRATIS verzonden (binnen Ned.)

Chisomo (11) wil
dokter worden...

...maar ze heeft een aangeboren oogafwijking. Haar ouders
hebben geen geld voor medische hulp en ze kan nauwelijks
naar school. Toch hoeft ze haar droom niet op te geven.

Stichting Stéphanos helpt kinderen als Chisomo met
voedsel, kleding, medische zorg en (Bijbels) onderwijs.

voor
€ 15 geeft
u al 3 kinder-
bijbels!

Maak uw bijdrage over op NL74 RABO 0335 3074 50

t.n.v. Stichting Stéphanos of doneer online

via www.stephanos.nl/ikhelp

ANBI

Presentatie? 06 - 301 671 72 of voorlichting@stephanos.nl

Stéphanos
www.stephanos.nl

Fides

praktijk voor hulpverlening en diagnostiek

Een vertrouwd adres voor hulp
aan kinderen, jongeren en volwas-
senen vanuit een Bijbelse visie.

Wij bieden o.a. hulp bij:

- Opvoedingsvragen
- Relatie- of werkproblemen
- Sombereheid, angst, piekeren
- Psychische klachten
- Gezinsproblemen
- Identiteits- en andere vragen

U kunt bij ons ook terecht voor
psychologisch onderzoek,
indicatieaanvragen en onderzoek,
begeleiding en training van mensen
met een verstandelijke beperking.

Bel voor informatie of aanmelding

Tel. 0342 - 41-99 77

Van Breugelplantsoen 1

3771 VM Barneveld

www.fideshulpverlening.nl

Buroinfra

INGENIEURSBUREAU CIVIELE TECHNIEK

Wij zijn op zoek naar een:

ALGEMEEN- EN ADMINISTRATIEF MEDEWERKSTER

Wat vragen we van je:

- Nauwkeurig / gestructureerd
- Werktijden: 12 uur per week, maandagmorgen, overige uren flexibel in te delen
- Kennis van Excel/Word
- Goede beheersing van de Nederlandse taal in woord en geschrift
- Bijhouden projectenplanning
- Div. kantoorwerkzaamheden
- Financiële administratie

Meer informatie is op te vragen bij dhr. F.J. Bart

Sollicitaties uiterlijk

19 dec. 2019 sturen naar:

Buroinfra, t.a.v. dhr. F.J. Bart
Smithweg 1.05, 4462 HC GOES
of per e-mail: info@buroinfra.nl
Tel. 06-43833684

Boekhandel

De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355

www.boekhandeldezonnebloem.nl

Doorlopend ruime collectie nieuwe en gebruikte orgels op voorraad.

Bezoek vrijblijvend onze showroom.

Orgelcentrum Het Binnenveld
Friesesteeg 56, Rhenen, tel 0317-612010

www.orgelcentrum.nl

Begravenisonderneming

Treur

Kroostweg 22
3704 ED Zeist
030 692 42 58
06 573 156 89

info@begravenisondernemingtreur.nl

www.begravenisondernemingtreur.nl

VACATURE

KOPPEL TIMMERLIEDEN

Vrijstaande woningen Variahuis voor regio Rotterdam / Den Haag

WAT ZOEKEN WIJ:

- Zelfstandige bouwplaats timmerlieden
- Teamplayers
- Passie voor bouwen
- Klantvriendelijke instelling

WIJ BIEDEN:

- Een leuk team
- Een fulltime job
- Leuke afwisselde baan
- Marktconform salaris

SOLLICITEER DIRECT

Erik ter Harmsel

06-10 00 21 04

erik@variahuis.nl

VARIAHUIS

Nu ook op Urk!

Heb jij hart voor speciale kinderen?

leerzaam

Leerkracht groep 3-4-5

Met ingang van 1 maart 2020, 2 dagen per week in verband met vervanging bij zwangerschapsverlof. (locatie Urk)

vormend

Leerkracht groep cluster 4

Met ingang van 6 januari 2020, 1 dag per week of meer ter vervanging bij zwangerschapsverlof. (locatie Zwolle)

kleurrijk

Voor nadere informatie over de vacatures zie: www.so-zwolle.nl
We zien graag je reactie voor 14 december tegemoet.

Eliëzer- en Obadjascholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs met vestigingen in Zwolle, Apeldoorn en Urk.

leuk

Eliëzer- en Obadjaschool

speciaal (basis)onderwijs op gereformeerde grondslag

Meer dan meetbaar

'Specialist in vloertegels, wandtegels en PVC vloeren'

Energieweg 8c | 4231DJ Meerkerk | 0183 - 35 42 25 | kroonvloereninsteen.nl

KROON
VLOEREN IN STEEN

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ **Horssen bv**

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Psychologenpraktijk
Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

Hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen

Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out · depressie · faalangst · fobie · gedragsproblemen · identiteitsproblemen · lichamelijke spanningsklachten · negatief zelfbeeld · onzekerheid · opvoedingsproblemen · paniek · piekeren · PDD-NOS · relatieproblemen · slaapproblemen · somberheid · spanning · stress · syndroom van Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:

T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Barneveldse Begrafenis Vereniging

voor een *ervolvolle, eenvoudige verzorging van begrafenissen in Barneveld en omstreken*

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek
(0342) 44 18 12
www.barneveldsebegrafenisvereniging.nl

Begrafenisonderneming STAM

Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

BOEKEN EN MUZIEK **VAN DER BOOM**

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20
www.boekhandelvanderboom.nl

**MOOIE COLLECTIE ORGELS
VAN DIVERSE MERKEN
RUIME ERVARING IN
ZAAL- EN KERKORGELS**

**VERTROUWDE
KLANKEN...**

Stolk Orgels

NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL KRABBENDIJK
VRIJHEIDSLAAN 55 OOSTPOLDERWEG 15
2912 EA NIEUWERKERK A/D IJSSEL 4413 NN KRABBENDIJK

TEL. 0180 31 56 52 | WWW.STOLKORGELS.NL

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar 0172 23 33 38

vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

WAT WEET HET DUIITSE VOLK VAN DE ENIGE TROOST?

Hun eigen Heidelbergers zijn ze veelal kwijt! Helpt u ons hem weer terug te brengen?

Zie onze website www.svvhd.org voor informatie.
Giften NL35 ABNA 0548 9879 20.

HEIDELBERG & DORDRECHT

H *Heijkoop*
Houtsnijwerk

Houtsnijwerk.nl

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

Colofon

de Saambinder *Bewuste keuze*

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

ELSKE WAARHEEN?

'ELSKE, JIJ DENKT NU DAT HET NERGENS FIJNER IS DAN HIER, MAAR IK WEET ZEKER DAT JE HET DÁÁR OOK FIJN ZULT VINDEN'.

'In de vakanties kun je altijd naar opa en oma gaan. Natuurlijk vinden zij het erg dat we weggaan, maar voor het werk is er ook al een oplossing. Gert-Jan komt van school en die komt opa helpen. Misschien kan hij opa's opvolger wel worden.'

Gert-Jan is de zoon van de naaste burens. Hij heeft twee oudere broers van wie er één de opvolger van z'n vader wordt. Elske heeft echter helemaal geen belang bij Gert-Jan of een opvolger van opa. Aan zoveel fijne dagen, dagen die altijd wel een feest leken, komt een eind. Ze gaan weer naar de stad en hoewel het geen nare straat wordt en het vast niet zal worden zoals in het vorige huis, maakt het Elske toch niet blij. Ze is verdrietig. Zo opgewekt mogelijk zegt vader: 'Zaterdagmiddag gaan we naar Marja en Elske, je moet alleen het fijne er van inzien. Jij hebt nooit een moeder meegemaakt, zoals andere kinderen, en nu krijg je een moeder en bovendien nog een zusje. Verder heb je altijd iets om naar uit te kijken, want in de vakanties kun je weer naar opa en oma en naar Heleen. Dus allemaal fijne dingen. En... je vader krijgt weer werk wat hij graag doet. Ben je daar niet blij om?' 'Tuurlijk wel, maar...,' Elskes stem trilt weer. 'Hier is het vast heel anders, of is ... eh...!' Ze weet niet zo gauw hoe ze het moet zeggen en daarom zegt ze maar: 'Is die vrouw ook christelijk?' 'Nee, maar dat zegt toch niks? Jij mag gewoon je gang gaan, hoor. Net als toen we nog samen woonden.' Vader trekt aan Elskes lange, blonde haar en gaat weer in zijn eigen stoel zitten.

Regenboog

Overal zie je de kleuren van de regenboog. Vlaggen op de toren en aan het (gemeente)huis. Gebouwen en bruggen lichten 's avonds op in vrolijke kleuren. De reden?

De regenboogvlag werd al gebruikt in de Duitse Boerenoorlog. Opstandige boeren rekenden op Gods speciale bescherming, maar... verloren toch. De vlag ging ook mee in optochten van de vredesbeweging. 'Vrede!' was de leus, maar... de wereld bloedt nog steeds. Nu maakt de homobeweging er gebruik van. Ze eisen erkenning en rechten. De regenboog moet daarbij een handje helpen.

Wat zegt Gods Woord over de regenboog? Eerst de voorgeschiedenis. De HEERE zag hoe de boosheid op aarde het toppunt bereikte. De goddeloze mens was (en is) 'te allen dage alleenlijk boos'. Noach riep 120 jaar lang op tot bekering, maar tevergeefs. In een verschrikkelijke zondvloed kwamen bijna alle mensen en dieren jammerlijk om. Daarna gaf de HEERE een teken dat Hij de aarde nooit meer zou verwoesten door water. De boog in de wolken is soms helder zichtbaar. Die herinnert ons eraan dat de God van de Bijbel betrouwbaar is. Toen, nu, altijd.

De weekopening op school ging over de regenboog van Genesis 9. Een uur later renden een paar kleuters mijn kamer binnen. 'Meester, kijk, de regenboog!' Een andere keer was ik onderweg naar het jubileum van een jeugdvereniging verderop in het land. Wat zou ik gaan zeggen? En zomaar stond hij er, over heel de snelweg, de regenboog. Van weiland tot weiland. Een volle, dubbele koepel. Alsof we een tunnel binnenreden. Tot een 'teken des verbonds'.

'Er was een troon gezet in de hemel. En er zat Eén op de troon...; en een regenboog was rondom de troon...' (Openb. 4:2, 3). Goddelozen gaan buigen voor de Rechter. Gods kinderen gaan knielen voor de Heere Jezus. Zoals herders eenmaal eerbiedig knielden bij een kribbe. Het wordt Kerst.

Ds. Labee over:

Zien van de Onzienlijke

In een gesprek over de hemel en het hemelleven kwamen we op de vraag of God de Vader en de Heilige Geest 'zichtbaar' aanwezig zullen zijn als Persoon. Jesaja en Mozes hebben God toch op aarde al gezien en straks zal alles toch volmaakt zijn?

God nu zien

Het is geen eenvoudige vraag en het antwoord over deze heilige zaken moet zorgvuldig gegeven worden. Om te beginnen, het heeft God behaagt aan sommige van Zijn kinderen 'iets' van Zichzelf te openbaren. Zo zegt Jakob: 'ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht' (Gen. 32:30m). Onder andere over Mozes lezen we: 'En zij zagen de God van Israël...' (Ex. 24:10a). En de profeet Jesaja beschrijft zijn gezicht: 'zo zag ik den Heere zittende op een hogen en verheven troon' (Jes. 6:1). De kanttekeningen leren ons dat het hier niet gaat om een 'zien' van God in Zijn Wezen. Ook schrijven zij, dat het bij Mozes gaat om de 'tekenen der tegenwoordigheid Gods'. Er zijn meerdere bewijzen uit het Oude en Nieuwe Testament aan te voeren om dit duidelijk te maken. We noemen uit beide Testamenten één 'bewijs'. In Exodus 33 (vs. 20b) lezen we: 'Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien; want Mij zal geen mens zien en leven'. In Johannes 1 (vs. 18) vinden we: 'Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard'. Daarmee stellen we dus dat het onmogelijk is dat de eeuwige, onmetelijke God gezien zou worden in een zichtbare gestalte. Als het gaat om het 'zien' van God, volgen we graag de woorden van Calvijn (1509-1564) in zijn commentaar op Jesaja 6: 'We moeten echter goed beseffen, dat God,

zo vaak Hij Zich aan de vaders te zien heeft gegeven, nooit aan hen verschenen is, zoals Hij werkelijk is, maar zoals mensenverstand dat kan bevatten'. En als de uitdrukking 'van aangezicht tot aangezicht' gebruikt wordt, wil dat niet anders aangeven dan een heel tere, nauwe ontmoeting met de levende God.

Daarbij schreef de vraagsteller terecht dat er ook verwezen kan worden naar Johannes 14 waar Jezus zegt: 'Ben Ik zo langen tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus? Die Mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon ons den Vader?' (vs. 9b). De kanttekening (nr. 19) leert ons daarbij: 'Namelijk in Mijn Persoon, dewijl de Vader en Ik van één Wezen en macht zijn.'

God straks zien

Vervolgens richt de vraag zich op het hemelleven. Er zijn uitdrukkingen gedaan die er op wijzen dat er dan wel een 'zien' zal zijn. Kanttekening 32 op het hierboven genoemde Exodus 33 luidt: 'Wij kunnen God in dit sterfelijk leven niet zien; maar hiernamaals zullen wij Hem zien gelijk Hij is'.

Persoonlijk spreken we het liefst mensen na als Boston (1676-1732) die in 'De viervoudige staat' schrijft over de hemel: 'Daar zullen de heiligen eeuwig, zonder onderbreking, zich in de aanblik van Hem verlustigen en eeuwig Zijn volmaaktheden aanschouwen. En zoals hun lichamelijke ogen versterkt zullen worden en geschikt gemaakt om de heerlijke majesteit van de Mens Christus te aanschouwen, zoals arenden naar de zon kijken zonder erdoor verblind te worden, zo zal hun geest zo hoog verheven worden, dat zij in staat gesteld zullen worden om God in Zijn heerlijkheid te zien (...).

Dit hemels gezicht schijnt echter toch iets anders te zijn dan het gezicht van de heerlijkheid die wij met onze lichamelijke ogen zullen zien in de heiligen en in de Mens Christus, of in enige andere luister of schittering van de Godheid, hoedanig die ook is (...). Daarom vat ik het zo op dat de zielen van de heiligen God Zelf zullen zien (...). Zij zullen (ik zeg het met de diepste eerbied) zien in het hart van God, en zij zullen daar de liefde zien die Hij hun toedroeg van alle eeuwigheid en de liefde en goedgunstigheid die Hij hun voor eeuwig zal toedragen'.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

